

Till statsrådet Gunnar Lund, Finansdepartementet

Regeringskansliet uppdrog den 27 januari 2004 åt chefsjuristen Sören Öman att ta fram förslag till ny instruktion för Arbetsgivarverket m.m.

Jag har till mitt förfogande haft en beredningsgrupp bestående av, från Arbetsgivarverket, förhandlingsdirektören Gunilla Hansén-Larson och chefjuristen Karl Pfeifer samt, från Finansdepartementet, kanslirådet Mari Svensson och rättssakkunnige Axel Taliercio. Sekreterare har varit departementssekreteraren Carl-Johan Karlson.

Jag har samrått med företrädare för AP-fonderna och inhämtat synpunkter från de s.k. icke-obligatoriska medlemmarna i Arbetsgivarverket.

Jag får härmed överlämna promemorian Ändringar i Arbetsgivarverkets instruktion (Ds 2004:33). Utredningsuppdraget är därmed avslutat.

Stockholm i juni 2004

Sören Öman

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
1 Författningsförslag	11
1.1 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket	11
1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.	14
2 Utkast till ändring av stadgarna för Arbetsgivarverket	15
3 De icke-obligatoriska medlemmarnas inflytande	25
3.1 Bakgrund	25
3.2 Överväganden och förslag.....	28
3.2.1 De icke-obligatoriska medlemmarna bör vara företrädare i arbetsgivarkollegiet	28
3.2.2 Vilka ledamöter i arbetsgivarkollegiet bör förordnas av regeringen?	30
4 AP-fonderna	35
4.1 Bakgrund	35
4.2 Överväganden och förslag.....	39
5 Röstvärden i arbetsgivarkollegiet	43
5.1 Bakgrund	43
5.1.1 Inledning.....	43
5.1.2 Arbetsgivarkollegiet i dag	43

5.1.3	Röstviktning i andra arbetsgivarorganisationer	48
5.2	Överväganden och förslag	49
6	Beslutförhet i arbetsgivarcollegiet	55
6.1	Bakgrund	55
6.2	Överväganden och förslag	56
7	Styrelsen	61
7.1	Bakgrund	61
7.2	Överväganden och förslag	63
8	Övergångsfrågor	69
9	Författningskommentar	71
9.1	Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket	71
9.2	Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.	73
10	Kommentar till utkastet till ändring av stadgarna för Arbetsgivarverket	75
	Bilaga 1 – Utredningsuppdraget	79
	Bilaga 2 – Arbetsgivarverkets instruktion	85
	Bilaga 3 – Kollektivavtalsförordningen	89
	Bilaga 4 – Arbetsgivarcollegiets stadgar för Arbetsgivarverket	93

Sammanfattning

Arbetsgivarverket, som är en förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor, är organiserat som en medlemsstyrd förening bestående av myndigheterna under regeringen och försäkringskassorna samt några s.k. icke-obligatoriska medlemmar som inte är statliga myndigheter. Arbetsgivarverket leds i dag av ett arbetsgivarkollegium med 80 ledamöter som utses av regeringen efter förslag från medlemmarna. Arbetsgivarkollegiet utser i dag en styrelse med högst 15 ledamöter. Styrelsen utser i sin tur generaldirektör.

Regeringen anser att arbetsgivarkollegiet bör utvidgas till att omfatta alla chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen och att regeringen skall utse ledamöterna i styrelsen för Arbetsgivarverket efter förslag av arbetsgivarkollegiet. Utredningsuppdraget har gått ut på att föreslå ändringar i Arbetsgivarverkets instruktion och stadgar som gör detta möjligt och som kan träda i kraft den 1 januari 2005. Vidare har uppdraget omfattat att överväga *dels* om AP-fonderna, som är statliga myndigheter, bör vara medlemmar i Arbetsgivarverket och om cheferna för AP-fonderna bör ingå i arbetsgivarkollegiet, *dels* om icke-obligatoriska medlemmar som Arbetsgivarverket företräder bör vara företrädna i arbetsgivarkollegiet.

Jag anser att AP-fonderna inte bör vara obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket, främst eftersom Arbetsgivarverket inte har behörighet att sluta kollektivavtal för arbetstagarna hos AP-fonderna, och föreslår ändringar i den s.k. kollektivavtalsförordningen som tydliggör detta.

Jag anser att de icke-obligatoriska medlemmarna bör vara företrädare i arbetsgivarkollegiet efter samma principer som de obligatoriska medlemmarna. Det enda skäl jag funnit som skulle tala emot att de icke-obligatoriska medlemmarna skall vara företrädare i arbetsgivarkollegiet är att icke-statliga arbetsgivare genom att delta i arbetsgivarkollegiet skulle få ett formellt inflytande över den statliga arbetsgivarpolitiken. Det motverkas genom att det enligt mitt förslag i instruktionen för Arbetsgivarverket tas in en regel som garanterar att bara sådana arbetsgivare som bedöms ha intressegemenskap med statliga arbetsgivare får vara icke-obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket.

Av konstitutionella skäl bör samtliga ledamöter i arbetsgivarkollegiet på ett eller annat sätt vara utsedda av regeringen. Jag föreslår en regel om att den som förordnats av regeringen som chef för en myndighet som lyder omedelbart under regeringen utan särskilt förordnande är ledamot i arbetsgivarkollegiet. Jag föreslår vidare att cheferna för de icke-obligatoriska medlemmarna – och de fåtal chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen men som inte av regeringen förordnats till chef – särskilt förordnas av regeringen som ledamöter i arbetsgivarkollegiet.

När cheferna för samtliga medlemmar skall vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet, kan man inte rimligen behålla principen att varje ledamot har en röst. Principerna för röstviktning bör emellertid baseras på vad som tillämpas i dag vid val av ledamöter och innebära att cheferna för de 10 största medlemmarna tillsammans har en fjärdedel av rösterna och att cheferna för de därefter 20 största medlemmarna också tillsammans har en fjärdedel av rösterna. Jag föreslår att det i instruktionen för Arbetsgivarverket anges hur ledamöternas röstetal beräknas. Sedan är det upp till Arbetsgivarverket att göra själva uträkningen.

I dag är arbetsgivarkollegiet beslutfört när minst 55 av 80 ledamöter är närvarande. Det har varit svårt att uppnå tillräcklig närvaro. Därför finns det skäl att som komplement pröva andra former för att öka aktiviteten bland ledamöterna, nämligen ett skriftligt omröstningsförfarande. Jag föreslår att arbetsgivar-

kollegiet skall vara beslutfört när minst 60 ledamöter är närvarande. För beslut i viktigare frågor skall det dessutom krävas att minst hälften av ledamöterna har röstat vid personlig närvaro eller genom skriftligt förfarande. Med viktigare frågor avses beslut om grunderna för Arbetsgivarverkets avgifter, om inriktningen av förhandlingsarbetet och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller större ekonomisk betydelse och om förslag till styrelseledamöter.

I fråga om Arbetsgivarverkets styrelse innebär mina förslag följande. Regeringen förordnar styrelsens ledamöter för en bestämd tid efter förslag från arbetsgivarkollegiet. Arbetsgivarkollegiet beslutar om förslag till styrelseledamöter efter förslag från en valberedning. Styrelsen är beslutfört när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande. Ersättningen till styrelseledamöterna bestäms enligt förordningen (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket¹

dels att 1, 5, 7 och 9 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i förordningen skall införas en bilaga av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Arbetsgivarverket är en förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor.

Föreskrifter om Arbetsgivarverket som företrädare för staten som arbetsgivare finns i förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.

Föreskrifter för verket finns även i 18 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring.

¹ Förordningen omtryckt 1997:965.

² Senaste lydelse 1999:827.

Verket får också företräda icke-statliga arbetsgivare som har uppdragit åt verket att träffa kollektivavtal samt besluta om lockout eller andra stridsåtgärder mot arbetstagare hos arbetsgivaren.

Verket får också företräda icke-statliga arbetsgivare som *verket bedömer har intressegemenskap med statliga arbetsgivare och* som har uppdragit åt verket att träffa kollektivavtal samt besluta om lockout eller andra stridsåtgärder mot arbetstagare hos arbetsgivaren.

5 §

Ledamöterna i arbetsgivarkollegiet förordnas av regeringen för en bestämd tid.

Den som förordnats av regeringen som chef för myndighet som lyder omedelbart under regeringen är ledamot i arbetsgivarkollegiet. Regeringen förordnar övriga ledamöter i arbetsgivarkollegiet. Hur ledamöternas röstetal beräknas anges i bilagan.

Styrelsens ledamöter förordnas av arbetsgivarkollegiet för en bestämd tid.

Efter förslag från arbetsgivarkollegiet förordnar regeringen styrelsens ledamöter för en bestämd tid.

7 §³

Arbetsgivarkollegiet *består av 80 ledamöter. Kollegiet är beslutfört när minst 55 ledamöter är närvarande.*

Arbetsgivarkollegiet är beslutfört när minst 60 ledamöter är närvarande. *För beslut i sådana frågor som avses i 8 § första stycket och beslut om förslag till styrelseledamöter krävs att minst hälften av ledamöterna röstat vid personlig närvaro eller genom skriftligt förfarande.*

³ Senaste lydelse 1999:827.

9 §

Styrelsen består av högst femton ledamöter, generaldirektören medräknad. *Arbetsgivarkollegiet utser varje år en ledamot till ordförande och en till vice ordförande i styrelsen.*

Styrelsen består av högst femton ledamöter, generaldirektören medräknad, och är beslutför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Bilaga

Rösterna för ledamöterna i Arbetsgivarverkets arbetsgivar Kollegium räknas fram på följande sätt.

Ledamöterna delas in i tre grupper efter antalet anställda hos den medlem i Arbetsgivarverket som ledamoten är chef för. Antalet anställda fastställs med hjälp av senast tillgängliga lönestatistik.

De tio ledamöter som är chef för medlem med flest anställda tillhör grupp 1. De tjugo ledamöter som är chef för medlem som därefter har flest anställda tillhör grupp 2. Övriga medlemmar tillhör grupp 3.

Varje ledamot i grupp 3 har en röst. Ledamöterna i vardera av grupperna 1 och 2 har tillsammans hälften så många röster som ledamöterna i grupp 3 med avrundning till närmaste heltal. Avrundningen sker uppåt för grupp 1 och nedåt för grupp 2. Varje ledamot i grupp 1 respektive 2 har lika många röster med avrundning till närmast högre eller lägre heltal, varvid avrundning sker uppåt för de ledamöter i respektive grupp som är chefer för medlemmar som har flest anställda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2005.

1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.¹ skall ha följande lydelse.

1 §²

Denna förordning gäller föreskrifter i kollektivavtal och andra föreskrifter som reglerar anställnings- eller avtalsvillkor för arbetstagare hos myndigheterna under regeringen.

Föreskrifterna i 3, 5, 7 och 7a §§ samt 10 § första stycket tillämpas inte beträffande sådana statliga myndigheter som avses i Arbetsgivarverket och de allmänna försäkringskassorna enligt lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) och 18 kap. 43–45 §§ lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden. Kollektivavtal för arbetsföreträder arbetsgivaren. Vad som tagare hos dessa myndigheter sluts sägs om Arbetsgivarverket i 3 § på statens vägnar av respektive och 10 § första stycket skall i stället avse verket efter samråd med de allmänna försäkringskassorna.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Förordningen omtryckt 1994:1937.

² Senaste lydelse 1999:898.

2 Utkast till ändring av stadgarna för Arbetsgivarverket

Utkast till ny lydelse av 2, 5, 6 och 7 §§ i stadgarna för Arbetsgivarverket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Medlemskap kan enligt 1 § IAgV vara obligatoriskt eller icke-obligatoriskt.

Obligatoriska medlemmar är statliga myndigheter som lyder direkt under regeringen *samt allmänna försäkringskassor.*

Obligatoriska medlemmar är statliga myndigheter som lyder direkt under regeringen *utom de statliga myndigheter som avses i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) och lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden.*

Icke-obligatoriska medlemmar är arbetsgivare som av arbetsgivarkollegiet beviljats medlemskap i arbetsgivarorganisationen. *Sådant medlemskap får beviljas arbetsgivare som bedöms ha intressegemenskap med obligatoriska medlemmar.* Medlemskapet grundas på de förhållanden som föreligger vid ansöknings- tidpunkten. Om dessa förhållanden väsentligt förändras kan medlemskapet omprövas.

Icke-obligatoriska medlemmar är arbetsgivare som av arbetsgivarkollegiet beviljats medlemskap i arbetsgivarorganisationen. Medlemskapet grundas på de förhållanden som föreligger vid ansöknings- tidpunkten. Om dessa förhållanden väsentligt förändras kan medlemskapet omprövas.

Icke-obligatoriska medlemmar kan beviljas utträde. Anmälan om utträde skall göras senast sex månader före önskat utträde. Utträde kan endast ske vid hel- eller halvårsskifte.

Obligatorisk medlem som byter associationsform och därmed upphör att vara obligatorisk medlem får på motsvarande villkor som gäller för icke-obligatorisk medlem beviljas sådant medlemskap.

Nya medlemmar betalar avgift fr.o.m. den månad då inträde sker.

Det förutsätts att medlemmarna inom ramen för sektor- och delegationsarbetet samverkar med varandra. Medlemmarna skall samråda med Arbetsgivarverket i viktigare arbetsgivar- och kollektivavtalsfrågor.

Medlem är skyldig att lämna Arbetsgivarverket statistiska uppgifter och andra uppgifter om förhållanden som är av betydelse för arbetsgivarsamverkan och förhandlingsverksamheten.

Medlem som är utsatt för arbetskonflikt skall omedelbart underätta Arbetsgivarverket om detta. Arbetsgivarverket skall bistå medlemmen och söka bilägga konflikten. Medlem är skyldig att följa Arbetsgivarverkets beslut i konfliktfrågor.

Medlem, som inte fullgör sina förpliktelser enligt stadgarna, kan av styrelsen åläggas att betala extra avgift och, vid icke-obligatoriskt medlemskap, i sista hand uteslutas. Beslutet kan ges omedelbar verkan. Styrelsen beslutar om interimistisk uteslutning. Sådant beslut fastställs av arbetsgivarkollegiet.

Utträdande eller utesluten medlem kan inte återfå de avgifter som är inbetalda till Arbetsgivarverket.

Arbetsgivare som inte är medlem men som önskar tillgång till Arbetsgivarverkets tjänster utan att vara medlem kan erbjudas serviceavtal mot särskild avgift.

5 §

a. Uppgifter, sammansättning och beslutanderätt

Arbetsgivarkollegiets uppgifter, sammansättning och beslutanderätt framgår av IAgV.

Beslut fattas genom omröstning av närvarande ledamöter.

Beslut fattas *vid möte* genom omröstning. *Ledamot får rösta skriftligt genom meddelande som kommit in till styrelsen senast arbetsdagen före mötet.*

Ärenden avgörs med enkel majoritet. Vid lika röstetal gäller den mening som företräds av ordföranden utom vid val då lotten avgör.

Ärenden avgörs med enkel majoritet. Vid lika röstetal gäller den mening som företräds av ordföranden utom vid val *och förslag till styrelseledamöter* då lotten avgör.

Om ärende som skall beslutas av arbetsgivarkollegiet är så brådskande att arbetsgivarkollegiet inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras av styrelsen eller dem/den som styrelsen delegerat beslutanderätten till. Sådant beslut skall anmälas till kollegiet.

b. Nominering, förslag och förordnande av ledamöter

Ledamöterna förordnas av regeringen efter förslag från medlemmarna. Som ledamöter skall föreslås myndighetschefer jämte annan befattningshavare i verksledande ställning i de fall medlemmen har fler än en ledamot. Förslag ska avse en tid av två år. Uppgiften som ledamot i arbetsgivar Kollegiet är knuten till dennes befattning vid tidpunkten då förslag till förordnande lämnas till regeringen.

Medlemmarna nominerar och föreslår ledamöter enligt följande ordning:

- 1. Medlemmarna delas in i tre grupper med hänsyn till antalet anställda. För varje medlem beräknas antalet anställda normalt per september året före det år då förordnande av ledamöter skall ske. Grupp 1 består av de medlemmar som har flest anställda. Grupp 2 består av de medlemmar som därefter har flest anställda. Grupp 3 består av övriga medlemmar, vilka delas in i valkretsar.*

Indelningen i grupperna 1–3, fördelningen av antalet ledamöter inom grupp 1–2 samt indelningen av grupp 3 i valkretsar och fördelningen av antal ledamöter mellan dessa fastställs av styrelsen.

2. Grupperna 1 respektive 2 nominerar vardera tjugo ledamöter. Om en ledamot entledigas under mandatperioden nominerar berörd medlem i gruppen en ny ledamot för återstoden av kollegiets mandatperiod.

3. Grupp 3 nominerar genom val fyrtio ledamöter. Ledamöterna kan nomineras för högst två mandatperioder efter varandra. En ny nominering kan därefter ske efter två mandatperioder. Myndighetschef i grupp 3 är direkt valbar såvida inte denne före valet, på förfrågan från Arbetsgivarverket, anmält att han/hon inte kan kandidera till val av ledamot.

Om en ledamot i grupp 3 entledigas under mandatperioden föreslås som ny ledamot för återstoden av kollegiets mandatperiod den person som vid valet inom samma valkrets erhållit flest röster utan att bli nominerad.

4. *De personer som nominerats enligt punkterna 2 och 3 ovan föreslås som ledamöter att förordnas av regeringen.*
5. *Nominering skall ske senast två månader före årsmötet. Endast medlem som har betalat medlemsavgiften har rätt att nominera och i förekommande fall delta i valet.*
6. *Arbetsgivarverket ombesörjer att val hålles, att nominering sker och att förslag lämnas till regeringen.*

c. Årsmöte

Efter kallelse av styrelsen håller arbetsgivarverket årsmöte under femte månaden i budgetåret.

Årsmötet skall, utöver vad som sägs i 8 § IAgV,

1. välja ordförande för mötet 2. välja protokollförare och två justeringsmän tillika rösträknare 3. fastställa röstlängd 4. fastställa om årsmötet är stadgeenligt utlyst 5. besluta om antagande och uteslutande av icke-obligatoriska medlemmar 6. ta del av <i>Riksrevisionsverkets</i> revisionsberättelse över Arbetsgivarverkets årsredovisning samt behandla styrelsens verksamhetsberättelse och därvid, efter att ha tagit del av de två granskarnas bedömning, avgöra frågan om att godkänna styrelsens förvaltning för det gångna verksamhetsåret	b. Årsmöte 6. ta del av <i>Riksrevisionens</i> revisionsberättelse över Arbetsgivarverkets årsredovisning samt behandla styrelsens verksamhetsberättelse och därvid, efter att ha tagit del av de två granskarnas bedömning, avgöra frågan om att godkänna styrelsens förvaltning för det gångna verksamhetsåret

7. besluta om verksamhetens inriktning för nästa verksamhetsår	
8. fastställa medlemsavgiften för nästa verksamhetsår	
9. <i>efter förslag från valberedningen vart annat år förrätta val av hela styrelsen och på årsmötet mellanliggande år förrätta fyllnadsval om detta erfordras</i>	9. <i>efter förslag från valberedningen besluta om förslag till styrelseledamöter</i>
10. <i>efter förslag från valberedningen inom styrelsen utse ordförande och vice ordförande</i>	
11. <i>efter förslag från valberedningen fastställa styrelsens arvoden</i>	
12. förrätta val av valberedning	10. förrätta val av valberedning
13. efter förslag från valberedningen förrätta val av två granskare med uppgift att granska styrelsens förvaltning under innevarande verksamhetsår och inför årsmötet redovisa sin bedömning	11. efter förslag från valberedningen förrätta val av två granskare med uppgift att granska styrelsens förvaltning under innevarande verksamhetsår och inför årsmötet redovisa sin bedömning
14. behandla förslag från medlemmarna (inlämnas senast åtta veckor före mötet)	12. behandla förslag från medlemmarna (inlämnas senast åtta veckor före mötet)
15. behandla förslag och information från styrelsen.	13. behandla förslag och information från styrelsen.

d. Extra möte

Extra möte kan inkallas

– av styrelsen eller

c. Extra möte

- av medlemmarna genom att minst *tjugofem ledamöter* i arbetsgivarkollegiet skriftligen begär detta hos styrelsen.
- av medlemmarna genom att minst *en tredjedel av ledamöterna* i arbetsgivarkollegiet skriftligen begär detta hos styrelsen.

e. Kallelse, möteshandlingar m.m. **d. Kallelse, möteshandlingar m.m.**

Till årsmötet utsänds kallelse minst fem veckor före mötet samt dagordning och andra möteshandlingar minst två veckor före mötet.

Kallelse till extra möte utsänds tillsammans med dagordning minst två veckor före mötet eller, om ärende fordrar skyndsam behandling, minst tre dagar före mötet.

Vid möten får beslut fattas endast i frågor som angetts på dagordningen och frågor som står i direkt samband med dessa.

Vid arbetsgivarkollegiets möten skall föras protokoll.

6 §

Valberedningen består av fem ledamöter ur arbetsgivarkollegiet varav en utses till ordförande.

Valberedningen skall till arbetsgivarkollegiet

1. lämna förslag på ledamöter i styrelsen *bland myndighetscheferna inom eller utom arbetsgivarkollegiet*
1. lämna förslag på ledamöter i styrelsen och *bland arbetsgivarkollegiets ledamöter*
2. lämna förslag på ordförande och vice ordförande inom styrelsen
2. lämna förslag till två granskare av styrelsens förvaltning
3. lämna förslag på arvoden till styrelsens ledamöter samt
2. lämna förslag till två granskare av styrelsens förvaltning
4. lämna förslag till två granskare av styrelsens förvaltning *bland myndighetscheferna inom eller utom arbetsgivarkollegiet*

7 §

a. Sammansättning m.m.

Styrelsens sammansättning framgår av 9 § IAgV.

Ledamöterna i styrelsen skall vara myndighetschefer. Styrelsens sammansättning skall avspegl
Till ledamot i styrelsen skall föreslås ledamot i arbetsgivarkollegiet. Förslaget medlemmarna med avseende på sektortillhörighet och antalet anställda. En jämn könsfördelning skall eftersträvas. Ledamöterna väljs för en period av två år. Uppgiften som styrelseledamot är knuten till dennes befattning vid tidpunkten för valet.

Styrelsen är beslutför då minst åtta av styrelsens ledamöter är närvarande.

Styrelsen sammanträder, utöver vid av styrelsen beslutade sammanträden, efter kallelse av ordföranden eller generaldirektören. Sammanträde skall också hållas för att behandla viss fråga om minst fyra styrelseledamöter begär det.

Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll.

b. Uppgifter

Styrelsens uppgifter följer av 6, 8, 10, 13 och 14 §§ IAgV.

Styrelsen beslutar

- i frågor och förslag som arbetsgivarkollegiet eller generaldirektören hänskjuter till styrelsen,
- om interimistiskt antagande och uteslutande av ickeobligatoriska medlemmar,
- om indelning av medlemmarna i sektorer och utser ledamöter i delegationerna,
- om riktlinjer för förhandlingsverksamheten och övrig verksamhet,

- i förhandlingsfrågor och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller av större ekonomisk betydelse,
- i frågor om lockout eller annan stridsåtgärd samt
- om avtal med generaldirektören om anställningsvillkoren.

Styrelsen skall till årsmötet avge verksamhetsberättelse, lämna förslag till verksamhetsinriktning, lämna förslag till medlemsavgift, lämna utlåtande över förslag från medlem samt lämna förslag till beslut i övriga frågor som skall avgöras av arbetsgivarcollegiet.

Styrelsens uppgifter i övrigt är att besluta om årsredovisning, delårsrapport och budgetunderlag samt om ev. åtgärder med anledning av *Riksrevisionsverkets* revisionsberättelse. Styrelsens uppgifter i övrigt är att besluta om årsredovisning, delårsrapport och budgetunderlag samt om ev. åtgärder med anledning av *Riksrevisionens* revisionsberättelse.

Styrelsen får, om verksamheten kräver det, lämna över uppgift som ankommer på styrelsen till generaldirektören.

3 De icke-obligatoriska medlemmarnas inflytande

3.1 Bakgrund

Man brukar, något oegentligt, tala om att de arbetsgivare som Arbetsgivarverket företräder är medlemmar i Arbetsgivarverket. Statliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen, inklusive Arbetsgivarverket självt, anses automatiskt som *obligatoriska medlemmar* i Arbetsgivarverket.⁴ Jag skall överväga om AP-fonderna, som är sådana myndigheter, skall vara medlemmar i Arbetsgivarverket. Den frågan behandlas i avsnitt 4. Jag skall, enligt direktiven, utgå från att försäkringskassorna förstatligas och kommer att ingå i en enda statlig myndighet.⁵ Därmed kommer den myndigheten – Försäkringskassan – att anses som obligatorisk medlem i Arbetsgivarverket.

Enligt 1 § fjärde stycket förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket⁶ får Arbetsgivarverket företräda icke-statliga arbetsgivare som har uppdragit åt verket att träffa kollektivavtal samt besluta om lockout eller andra stridsåtgärder mot arbetstagar hos arbetsgivaren. Enligt arbetsgivarkollegiets stadgar för Arbetsgivarverket⁷ kan arbetsgivarkollegiets årsmöte besluta om antagande av sådana icke-statliga arbetsgivare som

⁴ Jämför 2 § andra stycket arbetsgivarkollegiets stadgar för Arbetsgivarverket.

⁵ Jämför prop. 2003/04:69 och 152, SOU 2003:63, SFU 2003/04:13 och rskr. 2003/04:210.

⁶ Kallas i det följande för bara *instruktionen*.

⁷ Kallas i det följande för bara *stadgarna*.

s.k. *icke-obligatoriska medlemmar*.⁸ Av stadgarna följer att medlemskap får beviljas arbetsgivare som bedöms ha intressegemenskap med obligatoriska medlemmar, att medlemskapet skall grundas på de förhållanden som föreligger vid ansökningstidpunkten, att medlemskapet kan omprövas om dessa förhållanden väsentligt förändras och att en obligatorisk medlem som byter associationsform och därmed upphör att vara obligatorisk medlem får på motsvarande villkor beviljas medlemskap som icke-obligatorisk medlem.⁹

Arbetsgivarverket har angett följande om principerna för att anta icke-obligatoriska medlemmar. Vid prövningen av om medlemskap skall beviljas är det de obligatoriska medlemmarnas intressen som är i centrum. I enlighet med stadgarna bedöms en ansökan om frivilligt medlemskap utifrån intressegemenskapen med de obligatoriska medlemmarna. Avsikten är inte att Arbetsgivarverket skall vara en allmän arbetsgivarorganisation öppen för alla utan framförallt en organisation för myndigheterna under regeringen. Den sökande och dess verksamhet skall ha en naturlig och stark anknytning till den statliga verksamheten. Det kan t.ex. vara fråga om att en hel myndighet eller delar av en myndighet ombildats till en ny associationsform. Den statliga anknytningen kan finnas i form av ägande om det är fråga om ett bolag. Om verksamheten bedrivs i annan form, t.ex. som stiftelse, bör staten vara den dominerande stiftaren. Andra exempel på anknytning är att verksamheten till övervägande del finansieras genom stöd från staten eller att verksamheten är författningsreglerad. Det statliga intresset skall bedömas vara av varaktig karaktär för att det skall kunna bli aktuellt med medlemskap.

Det kan också finnas arbetsgivare som inte är medlemmar i Arbetsgivarverket men som har träffat *serviceavtal* om tillgång till verkets tjänster.¹⁰ Vidare bör nämnas att Arbetsgivarverket även har vissa uppgifter för nordiska institutioner som finns i Sverige, för närvarande sex stycken.

⁸ 5 § c andra stycket 5 stadgarna.

⁹ 2 § tredje och femte styckena stadgarna.

¹⁰ 2 § sista stycket stadgarna.

För närvarande finns följande 24 icke-obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket:

Chalmers tekniska högskola AB

Ericastiftelsen

Hjälpmiddelsinstitutet

Kungl. Akademien för de fria konsterna

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

LFV Holding AB

Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem Millesgården

Stiftelsen Dansmuseifonden Dansmuseet

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna

Stiftelsen Högskolan i Jönköping och dess bolag

Stiftelsen Innovationscentrum

Stiftelsen Nordiska museet

Stiftelsen Skansen

Stiftelsen Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SI-PRI)

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet

Stiftelsen Tekniska museet

Stiftelsen Thielska galleriet

Stiftelsen WHO Collaborating Centre for International Drug Monitoring

Swedesurvey AB

Svenska språknämnden

Sveriges civilförsvarsförbund

Sveriges exportråd

Uminova Center AB

UNIVA AB

De icke-obligatoriska medlemmarna betalar medlemsavgift till Arbetsgivarverket efter samma grunder som obligatoriska medlemmar.

Enligt direktiven skall jag överväga om Arbetsgivarverkets icke-obligatoriska medlemmar bör vara företrädare i arbetsgivar-kollegiet och hur detta i så fall skall kunna ordnas.

Arbetsgivarverket leds av ett arbetsgivarkollegium¹¹ som förordnar styrelseledamöter¹² och beslutar bl.a. om medlemsavgifter, stadgar och inriktningen av förhandlingsarbetet och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller större ekonomisk betydelse¹³. Ledamöterna i arbetsgivarkollegiet förordnas av regeringen för en bestämd tid.¹⁴

I dag är från de icke-obligatoriska medlemmarna cheferna för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Skansen av regeringen förordnade ledamöter i arbetsgivarkollegiet. Det finns i dag inte någon ledamot i styrelsen som kommer från de icke-obligatoriska medlemmarna.

3.2 Överväganden och förslag

3.2.1 De icke-obligatoriska medlemmarna bör vara företrädare i arbetsgivarkollegiet

Min bedömning: De icke-obligatoriska medlemmarna bör vara företrädare i arbetsgivarkollegiet efter samma principer som de obligatoriska medlemmarna.

Mitt förslag: Det införs i författning en regel som garanterar att bara sådana arbetsgivare som bedöms ha intressegemenskap med statliga arbetsgivare får vara icke-obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket.

Den första frågan att överväga är om de icke-obligatoriska medlemmarna som frivilligt valt att låta sig företräddas av Arbetsgivarverket skall vara företrädare i arbetsgivarkollegiet och därmed få ett formellt inflytande över den statliga arbetsgivarpolitiken. Jag har därvid att utgå från att det skall kunna finnas icke-

¹¹ 4 § instruktionen.

¹² 5 § andra stycket instruktionen.

¹³ 8 § instruktionen.

¹⁴ 5 § första stycket instruktionen.

obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket. Under den förutsättningen är det enligt min mening ganska självklart att också de enda medlemmar i Arbetsgivarverket som frivilligt låtit verket företräda sig bör ha något inflytande över verksamheten. Det kan, även om Arbetsgivarverket inte i formell mening är någon förening, noteras att likhetsprincipen – att medlemmarna i princip skall behandlas lika av föreningen – är grundläggande inom föreningsrätten. Vidare finns i 1 kap. 9 § regeringsformen kravet att den som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet skall beakta allas likhet inför lagen och iakttä saktlighet och opartiskhet. Redan i dag finns det företrädare för icke-obligatoriska medlemmar i arbetsgivarcollegiet.

Det enda skäl jag funnit som skulle tala emot att de icke-obligatoriska medlemmarna skall vara företrädda i arbetsgivarcollegiet är att icke-statliga arbetsgivare genom att delta i arbetsgivarcollegiet skulle få ett formellt inflytande över den statliga arbetsgivarpolitiken. Arbetsgivarverket är en förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor¹⁵, och skulle icke-statliga arbetsgivare få ett stort inflytande över verksamheten, finns det en risk för att verket inte kan fullgöra sin huvuduppgift på bästa sätt. Det finns i dag inte i författning någon garanti för att Arbetsgivarverket bara företräder sådana icke-statliga arbetsgivare som har intressegemenskap med statliga arbetsgivare. Med en sådan garanti i författning skulle eventuella risker med att icke-statliga arbetsgivare får inflytande över den statliga arbetsgivarpolitiken kunna motverkas.

Min slutsats är att de icke-obligatoriska medlemmarna liksom i dag bör vara företrädda i arbetsgivarcollegiet. Som ett slags garanti för att de statliga arbetsgivarfrågorna skall vara i fokus i Arbetsgivarverkets verksamhet trots de icke-obligatoriska medlemmarnas inflytande föreslår jag att den regel som i dag finns i stadgarna om att bara sådana arbetsgivare som bedöms ha intressegemenskap med obligatoriska medlemmar får vara icke-obligatoriska medlemmar¹⁶ upphöjs till en författningsregel och

¹⁵ 1 § första stycket instruktionen.

¹⁶ 2 § andra stycket stadgarna.

tas in i instruktionen. Jag kan under sådana omständigheter inte se något skäl till varför de icke-obligatoriska medlemmarna skulle vara företrädare i arbetsgivarkollegiet efter andra principer än de obligatoriska medlemmarna.

3.2.2 Vilka ledamöter i arbetsgivarkollegiet bör förordnas av regeringen?

Mitt förslag: Den som förordnats av regeringen som chef för myndighet som lyder omedelbart under regeringen är utan särskilt förordnande ledamot i arbetsgivarkollegiet. Regeringen förordnar övriga ledamöter i arbetsgivarkollegiet, bl.a. cheferna för de icke-obligatoriska medlemmarna.

Den andra fråga jag, mot bakgrund av slutsatsen i närmast föregående avsnitt, har att överväga är hur de icke-obligatoriska medlemmarna skall kunna vara företrädare i arbetsgivarkollegiet.

Såsom statlig förvaltningsmyndighet lyder Arbetsgivarverket under regeringen¹⁷, och det är regeringen som styr riket¹⁸. I samband med att Arbetsgivarverket bildades uttryckte Lagrådet särskild tveksamhet inför en ordning som innebar att även icke-statliga arbetsgivare skulle genom representanter, som varken var statligt anställda eller hade fått sina uppdrag av regeringen, kunna få beslutanderätt vid verkets årsmöte eller ingå i dess styrelse.¹⁹ Med anledning av Lagrådets betänkligheter infördes i stället den nuvarande ordningen som innebär att samtliga ledamöter i arbetsgivarkollegiet utses av regeringen.²⁰ Därmed har även de personer som representerar de icke-statliga arbetsgivarna i Arbetsgivarverkets högsta beslutande organ, arbetsgivarkollegiet, fått sina uppdrag av regeringen.

Jag skall i enlighet med direktiven utgå från att samtliga chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen skall

¹⁷ 11 kap. 6 § första stycket regeringsformen.

¹⁸ 1 kap. 6 § regeringsformen.

¹⁹ Prop. 1993/94:77 s. 34.

²⁰ Prop. 1993/94:77 s. 19 och 22.

ingå i arbetsgivarkollegiet, och vad jag kommit fram till i närmast föregående avsnitt innebär att även samtliga chefer för icke-obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket bör ingå i arbetsgivarkollegiet. Under sådana omständigheter kan det tyckas vara naturligt och praktiskt att direkt i författning ange att cheferna för (samtliga) medlemmar i Arbetsgivarverket – automatiskt och utan särskilt förordnande – är ledamöter i arbetsgivarkollegiet. Med en sådan ordning skulle dock regeringen inte i det enskilda fallet ha något inflytande över vilka personer från de icke-obligatoriska medlemmarna som ingår i Arbetsgivarverkets högsta beslutande organ, arbetsgivarkollegiet. En sådan ordning kan därför bli föremål för samma kritik och betänkligheter som de som Lagrådet framförde när Arbetsgivarverket bildades. Man bör därför inte gå fram den vägen utan hålla fast vid den nuvarande ordningen som innebär att samtliga ledamöter i arbetsgivarkollegiet personligen har fått uppdraget av regeringen. Regeringen bör alltså förordna cheferna för de icke-obligatoriska medlemmarna till ledamöter i arbetsgivarkollegiet. Det bör när de gäller de icke-obligatoriska medlemmarna tilläggas att det någon gång kan finnas extraordinära skäl för regeringen att förordna annan än chefen till ledamot, t.ex. om chefen inte skulle behärska svenska språket och därför inte utan tolkning och översättning skulle kunna tillgodogöra sig vad som förekommer på och inför arbetsgivarkollegiets möten.

Eftersom det är regeringen som tillsätter cheferna för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen, utom generaldirektören för Arbetsgivarverket och Verket för högskoleservice²¹, kan man tänka sig en ordning med en författningsregel som anger att cheferna för sådana myndigheter – utan särskilt förordnande också – är ledamöter i arbetsgivarkollegiet.

En sådan ordning, som skulle innebära att bara vissa ledamöter (cheferna för de icke-obligatoriska medlemmarna och de myndighetschefer som regeringen inte tillsätter) har särskilt förordnande, framstår som något ologisk. Ett särskilt, personligt för-

²¹ För AP-fonderna, som är statliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen, utser regeringen inte heller någon chef. Se avsnitt 4 rörande frågan om AP-fonderna bör vara medlemmar i Arbetsgivarverket.

ordnande betonas vidare på ett tydligare sätt än en automatiskt verkande ordning varje enskild myndighetschefs ansvar för den statliga arbetsgivarpolitiken.

Dessa principiella argument måste vägas mot de praktiska svårigheterna att inom Regeringskansliet administrera personliga förordnanden för samtliga myndighetschefer. Jag anser att de praktiska svårigheterna är beaktansvärda samtidigt som de principiella argumenten inte kan anses väga särskilt tung. Jag har därför kommit fram till att det i instruktionen bör införas en bestämmelse om att den som förordnats av regeringen som chef för myndighet som lyder omedelbart under regeringen automatiskt och utan särskilt förordnande är ledamot i arbetsgivar Kollegiet. Däremot bör regeringen särskilt förordna övriga ledamöter, dvs. cheferna för de icke-obligatoriska medlemmarna och de fåtal chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen men som inte av regeringen förordnats till chef.

I dag finns det i stadgarna bestämmelser om en särskild procedur för att få fram förslag på ledamöter i arbetsgivar Kollegiet.²² Med en ordning där avsikten är att cheferna för samtliga medlemmar skall vara ledamöter i arbetsgivar Kollegiet behövs det inte något förslag på ledamöter. Jag anser därför att bestämmelserna om sådant förslag i stadgarna kan utgå. Det får förutsättas att verket på eget initiativ eller efter förfrågan meddelar regeringen vilka som är chefer för de icke-obligatoriska medlemmarna respektive vilka myndighetschefer som inte förordnats av regeringen.

I dag anges i instruktionen att ledamöterna i arbetsgivar Kollegiet förordnas ”för en bestämd tid”.²³ När avsikten är att den som är chef för en medlem skall vara ledamot i arbetsgivar Kollegiet, så länge han eller hon är chef, är det inte ändamålsenligt med ett krav i författning på att förordnandet skall avse en bestämd tid. Det bör vara möjligt för regeringen att förordna leda-

²² 5 § b stadgarna.

²³ 5 § första stycket instruktionen.

mötern i arbetsgivarkollegiet tills vidare. Jag föreslår därför att instruktionen ändras så att det inte anges att förordnandet skall avse en viss tid.

4 AP-fonderna

4.1 Bakgrund

De allmänna pensionsfonderna (AP-fonderna²⁴) är sex från varandra oberoende statliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen och som förvaltar medel inom försäkringen för inkomstgrundande ålderspension. De heter Första–Fjärde AP-fonden samt Sjätte och Sjunde AP-fonden. Bestämmelser om Sjätte AP-fonden finns i lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden och om de övriga AP-fonderna i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder). I den omfattning som framgår av lagarna, som beslutats av riksdagen, har regeringen inte någon beslutanderätt över AP-fonderna.²⁵

För varje AP-fond finns det en styrelse. Enligt 3 kap. 1 § tredje stycket lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) företräder styrelsen fonden, även inför domstol. Och i 1 kap. 3 § samma lag finns det en uttrycklig bestämmelse om att avtal som en AP-fond ingår är bindande för staten, om inte motparten insåg eller borde ha insett att avtalet inte föll inom fondens verksamhetsområde.

De sex AP-fonderna hade i september 2003 sammanlagt 254 anställda enligt följande.

²⁴ Uttalas A.P.-fonderna.

²⁵ Prop. 1999/2000:46 s. 134 f.

<i>AP-fond</i>	<i>Antal anställda</i>	<i>Lönesumma september 2003</i>
Första AP-fonden	65	3 205 039 kr
Andra AP-fonden	40	2 795 096 kr
Tredje AP-fonden	45	2 838 274 kr
Fjärde AP-fonden	53	3 254 691 kr
Sjätte AP-fonden	38	2 334 874 kr
Sjunde AP-fonden	13	835 010 kr
<i>Summa</i>	<i>254</i>	<i>15 262 984 kr</i>

Löneläget för de anställda vid AP-fonderna är väsentligt högre än för de anställda vid de statliga myndigheterna i övrigt.

I samband med att den allmänna pensionsfonden omorganiserades inför det reformerade pensionssystemet anförde regeringen följande:²⁶

[Det är] numera fastlagt att varje fondstyrelse är en statlig myndighet. *Första–tredje fondstyrelserna* anser emellertid att fonderna inte skall betraktas som statliga myndigheter i sin roll som arbetsgivare.

Staten som arbetsgivare företräds av Arbetsgivarverket, som är en förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor. Verket företräder de statliga myndigheterna i förhandlingar som rör kollektivavtal om löner och övriga anställningsvillkor samt sluter kollektivavtal på statens vägnar. Vidare utvecklar och samordnar Arbetsgivarverket den statliga arbetsgivarpolitiken. Verket är också ett serviceorgan för de statliga myndigheterna. Det är obligatoriskt för statliga myndigheter att tillhöra Arbetsgivarverket. Verkets verksamhet finansieras genom avgifter från myndigheterna.

De nuvarande fondstyrelserna tillhör inte Arbetsgivarverket utan är medlemmar (delägare) i Bankinstitutens arbetsgivareorganisation (BAO). Genom medlemskapet i BAO är fondstyrelserna bundna av det s.k. bankavtalet, som träffats mellan BAO och Finansförbundet. Fondstyrelserna har dessutom alltsedan starten tillämnat bankavtalet när det gäller de anställdas löner och övriga anställningsvillkor. Grunden för fondstyrelsernas agerande har varit en bestämmelse i den nu gällande lagen med reglemente för Allmänna pensionsfonden att varje fondstyrelse får anställa de tjänstemän som behövs samt bestämma deras löner och övriga anställningsvillkor. Vidare har i för-

²⁶ Prop. 1999/2000:46 s. 143 f.

arbetena till lagen uttalats att anställningsvillkoren för de anställda hos fondstyrelserna fastställs utan medverkan av någon statlig myndighet (se prop. 1983/84:50 s. 153). Mot denna bakgrund har det varit naturligt för fondstyrelserna att tillämpa det avtal som tillämpas av de flesta andra aktörer inom samma bransch, dvs. bankavtalet. Genom medlemskapet i BAO har fondstyrelserna också erhållit en värdefull service om branschförhållanden o.d.

Medlemskapet i BAO kom till under en tid då det fortfarande rådde oklarhet hos fondstyrelserna om deras rättsliga ställning. Eftersom det numera är klarlagt att fondstyrelserna är statliga myndigheter och då statliga myndigheter inte är självständiga rättssubjekt utan bara en del av den juridiska personen staten, kan fondstyrelserna inte längre vara medlemmar i BAO. Det är som nämnts obligatoriskt för statliga myndigheter att tillhöra Arbetsgivarverket. Något skäl för att detta inte skall gälla för AP-fonderna föreligger inte.

När det sedan gäller kollektivavtalsfrågan har regeringen genom förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m. (kollektivavtalsförordningen) överlåtit åt Arbetsgivarverket att på statens vägnar sluta kollektivavtal (2 §). De statliga myndigheterna är bundna av de kollektivavtal som verket träffar. För att göra avsteg från denna ordning krävs starka skäl.

Fondstyrelserna har sedan tidigare såsom redovisats tillämpat samma avtal som andra aktörer inom samma bransch. I detta fall finner regeringen att det med hänsyn till fondernas historiska bakgrund och mycket speciella verksamhet finns skäl att bibehålla denna särskilda ordning. Därför bör fonderna ges rätt att själva sluta kollektivavtal, vilket kan ske genom att regeringen fattar ett särskilt beslut med denna innebörd.

Det kan i detta sammanhang framhållas att eftersom fonderna är statliga myndigheter är lagen (1994:260) om offentlig anställning tillämplig på dem. Detsamma gäller andra delar av den statliga arbetsrätten, exempelvis anställningsförordningen (1994:373) och tjänstledighetsförordningen (1984:111).

Regeringen har mot bakgrund av vad som sålunda anfördes beslutat följande:²⁷

²⁷ Regeringsbeslut 2000-03-30, dnr Fi2000/1609.

I stället för vad som anges i 2 § förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m. gäller att kollektivavtal för arbetstagare hos de allmänna pensionsfonderna (AP-fonderna) sluts på statens vägnar av respektive fond. För tiden före den 1 maj 2000 gäller på motsvarande sätt att kollektivavtal för arbetstagare hos de nuvarande fondstyrelserna sluts på statens vägnar av respektive fondstyrelse.

Samtliga AP-fonder tillämpar BAO:s kollektivavtal och har träffat serviceavtal med BAO. AP-fonderna tillämpar inte till någon del de kollektivavtal som för statens räkning slutits av Arbetsgivarverket.

Cheferna för AP-fonderna är inte och har aldrig varit ledamöter i arbetsgivar Kollegiet eller styrelsen för Arbetsgivarverket. AP-fonderna deltar inte i de sektormöten som Arbetsgivarverket anordnar och har inte heller i övrigt i nämnvärd utsträckning utnyttjat den information, rådgivning och utbildning som Arbetsgivarverket erbjuder.

AP-fonderna betalade för 2003 sammanlagt 161 127 kr i medlemsavgifter till Arbetsgivarverket.

AP-fonderna är i dag som alla andra statliga myndigheter medlemmar i Arbetsgivarverket. Regeringen har dock bemyndigat AP-fonderna att själva sluta kollektivavtal.

Jag har enligt direktiven att, mot bakgrund av att regeringen bemyndigat AP-fonderna att själva sluta kollektivavtal, överväga om AP-fonderna även fortsättningsvis bör vara medlemmar i Arbetsgivarverket och om cheferna för AP-fonderna i så fall bör ingå i arbetsgivar Kollegiet.

4.2 Överväganden och förslag

Min bedömning: AP-fonderna bör inte vara obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket.

Mitt förslag: Förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m. justeras så att det framgår att Arbetsgivarverket såvitt avser AP-fonderna inte har behörighet att sluta kollektivavtal, medverka vid kollektivavtalsförhandling och vara företrädare i arbetstvister.

Såvitt framkommit har AP-fonderna aldrig tillämpat de kollektivavtal som Arbetsgivarverket slutit, aldrig medverkat aktivt som medlem i Arbetsgivarverket och inte heller i nämnvärd utsträckning utnyttjat Arbetsgivarverkets service för statliga arbetsgivare.

Vad som nu sagts utgör enligt min mening befogade skäl som talar emot att AP-fonderna skall vara medlemmar i Arbetsgivarverket. Genom att Arbetsgivarverket inte har behörighet att sluta kollektivavtal som gäller för arbetstagarna hos AP-fonderna, kan AP-fonderna inte anses inordnade i den allmänna statliga arbetsgivarpolitiken. Jag har inte att överväga frågan om AP-fonderna skall själva få sluta kollektivavtal för sina arbetstagare, utan har att utgå från att de skall ha sådan behörighet.

Det som talar för att AP-fonderna skall, liksom andra statliga myndigheter, vara medlemmar i Arbetsgivarverket är enligt min mening att Arbetsgivarverkets roll som förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor riskerar att försvagas om inte alla statliga myndigheter är medlemmar i verket och att en försvagning av den rollen skulle kunna få negativa konsekvenser för den statliga arbetsgivarpolitiken och det statliga arbetsgivar-kollektivets förhandlingsstyrka. Men de angivna riskerna aktualiseras som jag ser det redan när man inskränker Arbetsgivarverkets behörighet att företräda alla statliga myndigheter i arbetsgivarfrågor. Har man, såsom redan skett i fråga om behörigheten att sluta kollektivavtal för arbetstagare hos AP-fonderna, väl tagit det steget, har medlemskapet enligt min mening bara formell betydelse. Jag kan inte se att det för Arbetsgivarverkets roll eller den

statliga arbetsgivarpolitiken skulle uppkomma några (ytterligare) negativa konsekvenser om AP-fonderna inte heller formellt skulle betraktas som medlemmar i Arbetsgivarverket. Jag vill här tillägga att jag utgår från att åtgärden att beskära behörigheten för Arbetsgivarverket i fråga om AP-fonderna är en engångsföreteelse som motiverats av främst historiska skäl och som inte kommer att upprepas i fråga om andra statliga myndigheter.

Jag har sammanfattningsvis kommit fram till att övervägande skäl talar för att AP-fonderna inte bör vara obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket. Frågan är nu hur man författningstekniskt bör uttrycka att AP-fonderna inte är obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket trots att de är myndigheter under regeringen.

Det finns i dag inte någon författningsbestämmelse som uttryckligen anger att myndigheterna under regeringen är medlemmar i Arbetsgivarverket. Det torde i stället följa indirekt av de föreskrifter om Arbetsgivarverket som företrädare för staten som arbetsgivare som finns i förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.²⁸ (och av att Arbetsgivarverket enligt 1 § instruktionen är en förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor).

Vill man i författning uttrycka att AP-fonderna inte är obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket, kan man givetvis införa en uttrycklig bestämmelse om vilka myndigheter under regeringen som är medlemmar i Arbetsgivarverket eller bara en bestämmelse om att AP-fonderna inte är medlemmar. Det enklaste förefaller emellertid vara att justera föreskrifterna i kollektivavtalsförordningen om Arbetsgivarverkets behörighet i fråga om AP-fonderna. Därigenom skulle det, på ett indirekt men lika tydligt sätt som tidigare, framgå att Arbetsgivarverket inte har sådan behörighet för AP-fonderna att dessa skall betraktas som medlemmar i verket. Jag förordar det alternativet.

I kollektivavtalsförordningen finns det i huvudsak följande föreskrifter om Arbetsgivarverkets behörighet och befogenheter:

²⁸ Kallas i det följande för *kollektivavtalsförordningen*. Kollektivavtalsförordningen finns som bilaga 3.

- a) Arbetsgivarverket sluter kollektivavtal på statens vägnar (2 §).
- b) Arbetsgivarverket får medverka i förhandling om kollektivavtal som förs av annan myndighet (4 §).
- c) Arbetsgivarverket beslutar om lockout och annan stridsåtgärd mot arbetstagare hos staten (8 §).
- d) Arbetsgivarverket företräder staten i tvist som rör förhållandet mellan staten som arbetsgivare och arbetstagare hos staten, om tvisten skall handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister (9 § första stycket).
- e) Innan en myndighet beslutar att säga upp ett kollektivavtal skall myndigheten samråda med Arbetsgivarverket (6 §).
- f) Innan en myndighet som företrädare för staten som arbetsgivare utfärdar föreskrift, som rör förhållandet mellan staten och dess arbetstagare och som skall gälla utanför myndigheten eller dess underlydande organ, skall myndigheten samråda med Arbetsgivarverket (10 § andra stycket).

Arbetsgivarverkets behörighet att sluta kollektivavtal (punkt a) är redan borttagen såvitt gäller arbetstagare hos AP-fonderna genom det tidigare omtalade regeringsbeslutet.²⁹ Om verket sålunda inte har behörighet att träffa kollektivavtal för arbetstagare hos AP-fonderna, verkar rätten för Arbetsgivarverket att få medverka i förhandlingar om sådana kollektivavtal som förs av AP-fonderna (punkt b) inte ha aktualitet och kunna avskaffas. När det däremot gäller AP-fondernas skyldighet att samråda med Arbetsgivarverket före beslut (punkt e och f) kan jag inte se någon anledning till ändringar. Samrådsskyldigheten ger nämligen inte Arbetsgivarverket någon beslutskompetens, utan torde främst syfta till att garantera att myndigheten får ett fullödigt underlag för sitt beslut.

Behörigheten för Arbetsgivarverket att föra statens talan i arbetstvister (punkt d) torde vara ett viktigt element när det gäller att bedöma om Arbetsgivarverket har sådan behörighet för en myndighet att myndigheten skall betraktas som medlem i verket.

²⁹ Se också 1 kap. 3 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) och 2 kap. 6 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden.

Genom 3 kap. 1 § tredje stycket och 5 kap. 6 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) har emellertid riksdagen redan bestämt att Första–Fjärde och Sjunde AP-fonden själva har behörighet att, var och en inom sitt verksamhetsområde, företräda staten, även i domstol.³⁰ Jag anser därför att kollektivavtalsförordningen bör justeras så att det framgår att Arbetsgivarverket inte har behörighet att föra statens talan inom AP-fondernas verksamhetsområden.³¹ Det bör nämnas att AP-fonderna kan, om de och Arbetsgivarverket finner det lämpligt, sluta serviceavtal med Arbetsgivarverket om rådgivning och annan hjälp i samband med arbetstvister.

Den exklusiva behörigheten för Arbetsgivarverket att besluta om stridsåtgärder (punkt c) torde vara central för en sammanhållen arbetsgivarpolitik. Den gör det bl.a. möjligt för Arbetsgivarverket att vid intressetvist på ett myndighetsområde besluta om s.k. sympatiåtgärd inom ett annat myndighetsområde. Jag anser att man inte bör avstå från den möjligheten och föreslår därför inte någon ändring i detta hänseende.

AP-fonderna har betalat ett i sammanhanget så ringa belopp till Arbetsgivarverket – sammanlagt omkring 160 000 kr per år – att ett bortfall av betalningsskyldigheten inte torde få några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för någondera myndigheten.

³⁰ Se prop. 1999/2000:46 s. 136 och 161.

³¹ Det må vara något oklart vad som gäller i fråga om Sjätte AP-fondens processbehörighet, men det är en större fråga som knappast kan lösas i detta sammanhang. Utredningen om översyn av verksförordningen har föreslagit att samtliga myndigheter under regeringen skall ges behörighet att inom sitt verksamhetsområde själva föra statens talan vid domstol, se SOU 2004:23.

5 Röstvärden i arbetsgivarkollegiet

5.1 Bakgrund

5.1.1 Inledning

Enligt direktiven skall arbetsgivarkollegiet omfatta alla chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen. Av avsnitt 3 och 4 framgår att jag föreslår att cheferna för dels samtliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen (inklusive en myndighet för försäkringskassorna), utom AP-fonderna, dels samtliga icke-obligatoriska medlemmar skall vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet. Jag har enligt direktiven att överväga vilka bestämmelser om röstvärden som bör gälla för arbetsgivarkollegiet.

5.1.2 Arbetsgivarkollegiet i dag

I dag består arbetsgivarkollegiet av 80 ledamöter som förordnas av regeringen.³² Varje ledamot har en röst. Förordnandena av ledamöterna sker efter förslag från Arbetsgivarverkets medlemmar. För att få fram medlemmarnas förslag till regeringen finns

³² 5 § första stycket och 7 § instruktionen.

en särskild valprocedur föreskriven i stadgarna.³³ Medlemmarna delas in i tre grupper med hänsyn till antalet anställda. För varje medlem beräknas antalet anställda normalt per september året före det år då förordnande av ledamöter skall ske.³⁴ Grupp 1 består av de medlemmar som har flest anställda och väljer 20 ledamöter. Grupp 2 består av de medlemmar som därefter har flest anställda och väljer 20 ledamöter. Grupp 3 består av övriga medlemmar, vilka delas in i valkretsar, och väljer 40 ledamöter. Indelningen i grupperna 1–3, fördelningen av antalet ledamöter inom grupp 1 och 2 samt indelningen av grupp 3 i valkretsar och fördelningen av antal ledamöter mellan dessa fastställs av Arbetsgivarverkets styrelse.

I dag tillämpas följande. Grupp 1 består av de 10 medlemmar som har flest anställda, och var och en av dessa medlemmar väljer 2 ledamöter. Grupp 2 består av de 20 medlemmar som därefter har flest anställda, och var och en av dessa medlemmar väljer 1 ledamot. I grupp 3 väljer resterande medlemmar 40 ledamöter från olika medlemmar.

För 2004 har arbetsgivarkollegiet följande sammansättning:

³³ 5 § b stadgarna.

³⁴ För det förordnande för 2004 som regeringen beslutade om i december 2003 har alltså antalet anställda i september 2002 legat till grund.

Arbetsgivarkollegiet 2004

	<i>Anställda september 2003</i>	<i>% av totalt antal anställda hos medlem- marna</i>
Grupp 1 (20 ledamöter, 25% av rösterna)		
Polisväsendet	23 760	9,72%
Försvarsmakten	22 913	9,38%
Allmänna försäkringskassor	15 321	6,27%
Riksskatteverket	13 413	5,49%
Arbetsmarknadsverket	10 122	4,14%
Kriminalvårdsverket	9 356	3,83%
Vägverket	7 949	3,25%
Lunds universitet	7 285	2,98%
Banverket	6 789	2,78%
Uppsala universitet	6 334	2,59%
	123 242	50,43%

	<i>Anställda september 2003</i>	<i>% av totalt antal anställda hos medlem- marna</i>
Grupp 2 (20 ledamöter, 25% av rösterna)		
Göteborgs universitet	5 815	2,38%
Domstolsväsendet	5 261	2,15%
Regeringskansliet	4 738	1,94%
Stockholms universitet	4 449	1,82%
Umeå universitet	4 375	1,79%
Luftfartsverket	4 257	1,74%
Karolinska institutet	4 113	1,68%
Statens institutionsstyrelse	4 044	1,65%
Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm	3 841	1,57%
Linköpings universitet	3 691	1,51%
Sveriges lantbruksuniversitet	3 546	1,45%
Migrationsverket	3 278	1,34%
Chalmers tekniska högskola AB	2 815	1,15%
Tullverket	2 545	1,04%
Lantmäteriverket	2 291	0,94%
Försvarets materielverk	2 108	0,86%
Luleå tekniska universitet	1 567	0,64%
Statistiska centralbyrån	1 476	0,60%
SMHI	1 380	0,56%
Totalförsvarets forskningsinstitut	1 344	0,55%
	66 934	27,39%

	<i>Anställda september 2003</i>	<i>% av totalt antal anställda hos medlem- marna</i>
Grupp 3 (40 ledamöter, 50% av rösterna)		
	54 228	22,19%

Valkrets 1: AOU – Arbetsliv, omsorg och utbildning (4 ledamöter)

Barnombudsmannen
 Integrationsverket
 Riksförsäkringsverket
 Statens institut för särskilt utbildningsstöd

Valkrets 2: EK – Ekonomi (2 ledamöter)

Ekonomistyrningsverket

Exportkreditnämnden

Valkrets 3: KULT – Kultur (3 ledamöter)

Livrustkammaren, Skoklosters slott och

Hallwylska museet

Naturhistoriska riksmuseet

Stiftelsen Skansen

Valkrets 4: LRS – Länsstyrelser, regeringskansli och stabsmyndigheter (4 ledamöter)

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Länsstyrelsen i Hallands län

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen i Uppsala län

*Valkrets 5: LRS – Länsstyrelser, regeringskansli och stabsmyndigheter.**Övriga (2 ledamöter)*

Krisberedskapsmyndigheten

Sida

Valkrets 6: MTJ – Miljö, teknik och jordbruk (5 ledamöter)

Boverket

Elsäkerhetsverket

Kustbevakningen

Naturvårdsverket

Statens räddningsverk

Valkrets 7: RÅTTS – Rättsmyndigheter (2 ledamöter)

Allmänna reklamationsnämnden

Lotteriinspektionen

Valkrets 8: UHF – Universitet, högskolor och forskning. Universitet och högskolor (12 ledamöter)

Blekinge tekniska högskola

Dramatiska institutet

Högskolan i Borås

Högskolan i Halmstad

Högskolan i Skövde

Högskolan på Gotland

Idrottshögskolan i Stockholm

Karlstads universitet
Kungliga Konsthögskolan
Mälardalens högskola
Södertörns högskola
Örebro universitet
*Valkrets 9: UHF – Universitet, högskolor och forskning. Övriga
(1 ledamot)*
Institutet för tillväxtpolitiska studier
Valkrets 10: AFF – Affärsverk och infrastruktur, UPP – Uppdragsmyndigheter (5 ledamöter)
Affärsverket svenska kraftnät
Patent- och registreringsverket
Sjöfartsverket
Statens pensionsverk
SWEDAC

Av sammanställningen framgår att de tio största medlemmarna, mätt i antal anställda, har hälften av alla anställda hos medlemmarna och en fjärdedel av alla röster i arbetsgivarkollegiet. De tjugo medlemmar som därefter är störst, mätt i antal anställda, har ungefär en fjärdedel av såväl alla anställda som alla röster i arbetsgivarkollegiet. Resterande medlemmar, som har knappt en fjärdedel av alla anställda hos medlemmarna, representeras av ledamöter i arbetsgivarkollegiet som har hälften av alla röster där.

5.1.3 Röstviktning i andra arbetsgivarorganisationer

En genomgång av stadgarna för ett tjugotal av arbetsgivarorganisationerna anslutna till Svenskt näringsliv visar att det absolut vanligaste är att antalet röster för en medlem bestäms av hur många anställda medlemmen har. Bara i en handfull av de undersökta arbetsgivarorganisationerna bestäms röstvärdet i stället av årslönesumman eller storleken av den medlemsavgift som betalas.

En genomgång har också gjorts av stadgarna för några organisationer som står utanför Svenskt näringsliv. I Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet bestäms röstvärdet i förhållande till folkmängden. I Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation och Kommunala Företagens Samorganisation bestäms röstvärdet av antalet anställda, medan röstvärdet i Svenska Tidningsutgivareföreningen bestäms av lönesumman.

5.2 Överväganden och förslag

Mitt förslag: I instruktionen för Arbetsgivarverket anges hur ledamöternas röstetal beräknas, medan Arbetsgivarverket får göra själva uträkningen.

Min bedömning: Principerna för röstviktning bör baseras på vad som tillämpas i dag och innebära att cheferna för de 10 största medlemmarna tillsammans har en fjärdedel av rösterna och att cheferna för de därefter 20 största medlemmarna också tillsammans har en fjärdedel av rösterna.

I dag har varje av de åttio ledamöterna i arbetsgivarcollegiet en röst. Det förekommer alltså i dag inte någon formell röstviktning. I stället bestäms den relativa röststyrkan för medlemmarna av den indelning av medlemmarna i olika grupper för val av ledamöter som sker efter antalet anställda hos varje medlem.

När nu cheferna för samtliga medlemmar skall vara ledamöter i arbetsgivarcollegiet, kan man inte rimligen behålla principen att varje ledamot har en röst. Chefen för en myndighet med några enstaka anställda bör nämligen inte ha lika stort inflytande i arbetsgivarcollegiet som t.ex. rikspolischefen som företräder myndigheter med drygt 20 000 anställda. Det krävs i stället någon form av röstviktning. Den röstviktningen kan man, när regeringen bestämt vilka som skall vara ledamöter, inte gärna låta Arbetsgivarverket självt – eller medlemmarna själva – bestämma om. Det bör vara regeringen som beslutar om röstetalen. Det kan ske genom en förordningsbestämmelse i instruktionen om hur ledamöternas röstetal skall beräknas eller genom särskilda

regeringsbeslut som direkt anger hur många röster de olika ledamöterna har.

Det system jag föreslår i det följande innebär att röstetalen, bl.a. med anledning av ändringar i medlemskretsen, kan komma att behöva justeras vid varje omröstningstillfälle. Det förefaller därför mindre lämpligt att regeringen upprepade gånger skulle behöva fatta beslut om röstetalen för de olika ledamöterna. Det bör vara tillräckligt att regeringen i instruktionen fastställer principerna för att beräkna röstetalen, medan Arbetsgivarverket med tillämpning av de fastställda principerna får göra själva uträkningen. Det är också innebörden av mitt förslag.

När det gäller förslaget att regeringen i instruktionen skall fastställa principerna för beräkningen av röstetalen vill jag betona att det är viktigt – och i praktiken nödvändigt – att medlemmarna i stort sett accepterar det som fastställs. Jag har därför övervägt en ordning som innebär att medlemmarna, arbetsgivarcollegiet eller Arbetsgivarverket skall lämna regeringen förslag till principer. Jag anser emellertid att en formell sådan ordning inte är nödvändig. Det bör räcka med den möjlighet som alltid finns för Arbetsgivarverket att vid ändrade förhållanden göra en framställning till regeringen om befogade ändringar i gällande ordning. Principerna för röstviktning bör nämligen vara tämligen bestående över tiden och inte ändras annat än om ändrade förhållanden föranleder det.

Frågan är då vilka principer som bör gälla för röstviktningen.

Man kan givetvis använda många olika parametrar – antal anställda, årsarbetskrafter, lönesumma, betalda medlemsavgifter osv. – som kan kombineras på skilda sätt för att bestämma den relativa röststyrkan. Den eller de parametrar som valts kan sedan kompletteras med olika spärregler³⁵ eller rösttrappor³⁶. En genomgång av olika tänkbara parametrar och spärregler har i och för sig gjorts, liksom en kartläggning av hur röstviktning sker i arbetsgivarorganisationer på det icke-statliga området.

³⁵ Varje medlem har t.ex. minst och högst ett visst antal röster.

³⁶ Varje medlem har t.ex. X röster för de första Y antal anställda, Z röster för Q antal anställda däröver osv.

Jag har emellertid funnit att det är bäst att basera principerna för röstviktning på den ordning som tillämpas i dag. Den ordningen är utarbetad och, enligt vad jag erfarit, accepterad av medlemmarna. Ordningen fördelar enligt min mening rösterna på ett rimligt sätt mellan cheferna för stora och små medlemmar.

De principer för röstviktningen som jag föreslår, baserade på den ordning som tillämpas i dag, innebär följande.

Cheferna för de 10 största medlemmarna – mätt i antalet anställda – (motsvarande grupp 1 i dag) delar i princip lika på en fjärdedel av rösterna i arbetsgivarkollegiet, och cheferna för de 20 därefter största medlemmarna – mätt på samma sätt – (motsvarande grupp 2 i dag) delar också i princip lika på en fjärdedel av rösterna i arbetsgivarkollegiet. Resterande ledamöter (motsvarande grupp 3 i dag) delar lika på hälften av rösterna i arbetsgivarkollegiet.

Ledamöterna i grupp 3 bör ha en röst var, medan antalet röster för ledamöterna i grupp 1 och 2 varierar beroende på det totala antalet ledamöter i arbetsgivarkollegiet. En regel om att antalet röster för dessa ledamöter beräknas strikt matematiskt är förhållandevis enkel att beskriva och innebär att förhållandet mellan ledamöterna i respektive grupp respektive förhållandet mellan de två grupperna är helt statistiskt. Regeln skulle t.ex. kunna lyda enligt följande:

Varje ledamot i grupp 3 har en röst. Ledamöterna i grupp 1 har tillsammans 25 procent av det totala antalet röster i arbetsgivarkollegiet, och ledamöterna i grupp 2 har tillsammans 25 procent av det totala antalet röster i arbetsgivarkollegiet. Varje ledamot i grupp 1 respektive grupp 2 har lika många röster.

En sådan regel innebär emellertid att brutna röstetal (med maximalt tre decimaler) kan uppkomma, vilket kan uppfattas som onaturligt. Nackdelarna med brutna röstetal måste vägas mot de nackdelar som finns med föreskrifter som innebär att varje ledamot har ett helt antal röster. Sådana avrundningsregler är svårare att beskriva och medför med nödvändighet dels att förhållandet mellan grupp 1 och 2 kan förskjutas något, dels att ledamöterna

inom respektive grupp kan ha olika antal röster, vilket i sig kan komplicera rösträkningen. Eftersom regler som innebär att varje ledamot har ett helt antal röster framstår som naturligare, har jag trots nackdelarna och den ökade komplexiteten valt att lämna förslag till sådana regler.

Principen vid avrundningen bör vara att ledamöter som är chefer för medlemmar med flest antal anställda i första hand får dra fördel av avrundning uppåt.

Såvitt framkommit har det hittills inte förekommit att en och samma person varit chef för flera medlemmar. Skulle det inträffa, bör beräkningsprinciperna justeras.

Följande beräkningssätt kan användas.

Exempel 1

Förutsättning: Det finns 260 ledamöter.

Ledamöterna i grupp 1 respektive 2 har tillsammans $((260 \cdot / \cdot 30) / 2 =)$ 115 röster, och någon avrundning behövs inte.

Var och en av de ledamöter (i grupp 1) som representerar de 10 största medlemmarna har $(115/10 =)$ 11,5 röster, och var och en av de ledamöter (i grupp 2) som representerar de 20 därefter största medlemmarna har $(115/20 =)$ 5,75 röster. I grupp 1 avrundas rösterna för de $(0,5 \times 10 =)$ 5 ledamöter som representerar de inom gruppen största medlemmarna uppåt till 12 röster och nedåt till 11 röster för övriga ledamöter i gruppen. I grupp 2 avrundas rösterna för de $(0,75 \times 20 =)$ 15 ledamöter som representerar de inom gruppen största medlemmarna uppåt till 6 röster och nedåt till 5 röster för övriga ledamöter i gruppen.

Antal ledamöter:		260			
			<i>Totalt antal</i>		
	<i>Antal ledamöter</i>	<i>Antal röster/ledamot</i>	<i>röster</i>		<i>Procent</i>
Grupp 1	5		12	115	25%
	5		11		
Grupp 2	15		6	115	25%
	5		5		
Grupp 3	<u>230</u>		<u>1</u>	<u>230</u>	<u>50%</u>
	260			460	100%

Exempel 2

Förutsättning: Det finns 259 ledamöter.

Ledamöterna i grupp 1 respektive 2 har tillsammans $((259 \cdot 30)/2 =)$ 114,5 röster. Avrundning sker så att ledamöterna i grupp 1, som var och en representerar medlem med fler anställda än varje ledamot i grupp 2, tillsammans har 115 röster. Ledamöterna i grupp 2 har således tillsammans 114 röster.

Var och en av de ledamöter (i grupp 1) som representerar de 10 största medlemmarna har $(115/10 =)$ 11,5 röster, och var och en av de ledamöter (i grupp 2) som representerar de 20 därefter största medlemmarna har $(114/20 =)$ 5,7 röster. I grupp 1 avrundas rösterna för de $(0,5 \times 10 =)$ 5 ledamöter som representerar de inom gruppen största medlemmarna uppåt till 12 röster och nedåt till 11 röster för övriga ledamöter i gruppen. I grupp 2 avrundas rösterna för de $(0,7 \times 20 =)$ 14 ledamöter som representerar de inom gruppen största medlemmarna uppåt till 6 röster och nedåt till 5 röster för övriga ledamöter i gruppen.

Antal ledamöter: 259

	<i>Antal ledamöter</i>	<i>Antal röster/ledamot</i>	<i>Totalt antal</i>	
			<i>röster</i>	<i>Procent</i>
Grupp 1	5		12	115 25,1 %
	5		11	
Grupp 2	14		6	114 24,9 %
	6		5	
Grupp 3	<u>229</u>		<u>1</u>	<u>229 50%</u>
	259		458	100%

Den föreslagna ordningen kan lämpligen beskrivas på följande sätt i en bilaga till instruktionen.

Rösterna för ledamöterna i Arbetsgivarverkets arbetsgivarcollegium räknas fram på följande sätt.

Ledamöterna delas in i tre grupper efter antalet anställda hos den medlem i Arbetsgivarverket som ledamoten är chef för. Antalet anställda fastställs med hjälp av senast tillgängliga lönestatistik.

De tio ledamöter som är chef för medlem med flest anställda tillhör grupp 1. De tjugo ledamöter som är chef för medlem som därefter har flest anställda tillhör grupp 2. Övriga medlemmar tillhör grupp 3.

Varje ledamot i grupp 3 har en röst. Ledamöterna i vardera av grupperna 1 och 2 har tillsammans hälften så många röster som ledamöterna i grupp 3 med avrundning till närmaste heltal. Avrundningen sker uppåt för grupp 1 och nedåt för grupp 2. Varje ledamot i grupp 1 respektive 2 har lika många röster med avrundning till närmast högre eller lägre heltal, varvid avrundning sker uppåt för de ledamöter i respektive grupp som är chefer för medlemmar som har flest anställda.

6 Beslutförhet i arbetsgivarkollegiet

6.1 Bakgrund

I dag är arbetsgivarkollegiet beslutfört när minst 55 av de 80 ledamöterna (68,75 procent) är närvarande.³⁷

Vid årsmötena 2003 och 2004 var precis 55 ledamöter närvarande. Frånvaron var vid årsmötet 2003 störst (9 av 20 ledamöter) bland de ledamöter som representerar medlemmarna i grupp 1, dvs. de största medlemmarna mätt i antalet anställda. Vid årsmötet 2004 var 14 av 20 ledamöter i grupp 1, 13 av 20 ledamöter i grupp 2 och 28 av 40 ledamöter i grupp 3 närvarande. Även tidigare år har närvaron i arbetsgivarkollegiet närmat sig gränsen för beslutförhet.³⁸

En genomgång av stadgarna för ett tjugotal av arbetsgivarorganisationerna anslutna till Svenskt näringsliv visar att det är ovanligt med bestämmelser om beslutförhet för det högsta beslutande organet. Bara i en av de undersökta arbetsgivarorganisationerna finns det en bestämmelse om beslutförhet, innebärande att minst hälften av ledamöterna i organet måste vara företrädare. I de organisationer utanför Svenskt näringsliv som undersökts är det bara Landstingsförbundet som har en bestämmelse om beslutförhet, innebärande att minst hälften av ledamöterna i organet måste vara närvarande.

³⁷ 7 § instruktionen.

³⁸ Se t.ex. vad som anförs i SOU 2002:32 s. 220 f.

Enligt direktiven skall arbetsgivarkollegiet omfatta alla chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen. Av avsnitt 3, 4 och 5 framgår att jag föreslår att cheferna för dels samtliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen (inklusive en myndighet för försäkringskassorna), utom AP-fonderna, dels samtliga icke-obligatoriska medlemmar skall vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet och att regeringen skall bestämma hur ledamöternas röstetal beräknas. Mitt förslag innebär att omkring 260 ledamöter, representerande runt 460 röster, kommer att ingå i arbetsgivarkollegiet. Jag har enligt direktiven att överväga vilka bestämmelser om beslutförhet som bör gälla för arbetsgivarkollegiet.

6.2 Överväganden och förslag

Mitt förslag: Arbetsgivarkollegiet är beslutfört när minst 60 ledamöter är närvarande. För beslut i viktigare frågor (om grunderna för Arbetsgivarverkets avgifter, om inriktningen av förhandlingsarbetet och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller större ekonomisk betydelse och om förslag till styrelseledamöter) krävs det dessutom att minst hälften av ledamöterna röstat vid personlig närvaro eller genom skriftligt förfarande.

Även om det inte verkar vara vanligt med bestämmelser i stadgarna för icke-statliga arbetsgivarorganisationer om beslutförhet för årsmöte eller liknande, har jag bedömt det som orealistiskt att föreslå att det inte skall finnas någon bestämmelse om beslutförhet alls i instruktionen. Det framstår också som naturligt att regeringen, som förordnar ledamöterna och bestämmer hur deras röster beräknas, genom instruktionen ställer upp bestämmelser om beslutförhet.

Frågan är då vilka bestämmelser om beslutförhet som bör gälla.

En regel om beslutförhet slår fast den lägsta grad av representativitet och aktivitet som kan accepteras. I dag är den gränsen

satt ungefär vid två tredjedelar av ledamöterna (och antalet röster), 68,75 procent. Var gränsen skall gå är en bedömningsfråga, där man får väga intresset av hög representativitet och aktivitet mot de praktiska svårigheterna att uppnå gränsen och riskerna med att gränsen inte uppnås. Att gränsen för beslutförhet inte uppnås skulle vara ett nederlag för den statliga arbetsgivarsamordningen.

Bakgrunden till regeringens ställningstagande till att kraftigt utöka antalet ledamöter i arbetsgivarkollegiet synes vara ett önskemål om att öka de enskilda myndighetschefernas aktivitet inom den statliga arbetsgivarsamordningen. Redan med dagens system med bara, tidigare 120 och numera, 80 valda ledamöter har det visat sig svårt att få de särskilt utsedda ledamöterna att komma till det årliga mötet. De båda utvärderingar av Arbetsgivarverkets ledningsformer som gjorts³⁹ har också särskilt visat på problemet med att få tillräckligt många chefer att närvara vid arbetsgivarkollegiets möten, och åtgärder har vidtagits för att få ledamöterna att närvara.

En regel om att cheferna för alla medlemmar, och inte bara valda representanter för dessa chefer, skall ingå i arbetsgivarkollegiet kan inte i sig antas öka chefernas benägenhet till aktivitet i form av närvaro vid ett årligt möte. Jag anser därför att bestämmelser om beslutförhet bör bygga på dels närvaro vid möte, dels annan form av aktivitet.

Vad först gäller kravet på personlig närvaro av ledamöterna anser jag att dagens närvarokrav bör vara vägledande. Jag föreslår därför att minst 60 ledamöter skall vara närvarande vid möte med arbetsgivarkollegiet. Därmed säkerställs att något fler chefer än i dag personligen träffas åtminstone en gång per år inom ramen för den statliga arbetsgivarsamordningen.

Vad sedan gäller kravet på annan form av aktivitet än närvaro vid mötet är det naturligt med ett skriftligt förfarande av något slag. Enligt vad som framkommit vid de utvärderingar av Arbetsgivarverkets ledningsformer som gjorts är besluten vid arbetsgivarkollegiets möten väl förberedda. Möteshandlingar i

³⁹ SOU 1997:48 s. 95 ff. och SOU 2002:32 s. 220 f.

form av beslutsunderlag sänds ut före mötet.⁴⁰ Det bör därför vara möjligt att införa en möjlighet att rösta skriftligt vid beslut som fattas på arbetsgivarkollegiets möten.

Man kan som ett alternativ till skriftlig röstning tänka sig ett system med skriftliga fullmakter, jämte röstningsinstruktioner, från frånvarande ledamöter till ledamöter som är personligen närvarande vid mötet eller till andra personer som inställer sig till mötet. Men det verkar i jämförelse med ett system med skriftlig röstning vara en onödig omgång och, i fråga om befullmäktigade icke chefers deltagande vid mötet, dessutom något principiellt nytt.

Jag föreslår alltså att det införs en möjlighet för ledamöterna att rösta skriftligt vid beslut som fattas på arbetsgivarkollegiets möten. Därigenom kommer ledamöternas aktivitet inom ramen för den statliga arbetsgivarsamordningen att öka i jämförelse med dagens system.

Enligt min mening kan man när man tillåter skriftlig röstning ha ganska högt ställda krav på deltagande för beslutförhet vid beslut i viktigare frågor. Jag anser att ett krav på att minst hälften av ledamöterna har röstat vid personlig närvaro eller genom skriftligt förfarande är rimligt när det gäller beslut i viktigare frågor och föreslår att ett sådant krav införs. Genom det kravet finns det en garanti för att chefer för både stora och små medlemmar utövar sitt inflytande i viktigare frågor.

Jag skall enligt direktiven utgå från att arbetsgivarkollegiet skall behålla sina nuvarande uppgifter, med undantag av uppgiften att utse styrelse, där arbetsgivarkollegiet i stället skall lämna regeringen förslag till styrelseledamöter. Enligt 8 § första stycket instruktionen skall arbetsgivarkollegiet besluta om grunderna för Arbetsgivarverkets avgifter och om inriktningen av förhandlingsarbetet och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller större ekonomisk betydelse. Enligt andra stycket i bestämmelsen skall arbetsgivarkollegiet dessutom meddela föreskrifter och de beslut i övrigt som behövs om Arbetsgivarverkets organisation och formerna för verkets verksamhet. Vidare har

⁴⁰ 5 § e stadgarna.

arbetsgivarkollegiet att fatta vissa beslut som enligt verksförordningen ankommer på en myndighets styrelse, om arbetsgivarkollegiet inte delegerat uppgifterna till styrelsen.

Bestämmelsen i 8 § första stycket instruktionen får anses ge uttryck för vilka frågor som ansetts särskilt viktiga. Enligt min mening kan också arbetsgivarkollegiets beslut om förslag till styrelseledamöter i enlighet med vad som föreslås i avsnitt 7.2 anses som ett beslut i en särskilt viktig fråga. Det finns enligt min mening inte anledning att regeringen genom instruktionen inför regler om ett krav på att minst hälften av ledamöterna har röstat och om möjlighet till skriftlig röstning annat än för beslut i sådana viktigare frågor. Jag föreslår därför att det bara i fråga om beslut om grunderna för Arbetsgivarverkets avgifter, om inriktningen av förhandlingsarbetet och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller större ekonomisk betydelse och om förslag till styrelseledamöter skall krävas att minst hälften av ledamöterna röstat vid personlig närvaro eller genom skriftligt förfarande. Arbetsgivarverket bör självt få bestämma vad som skall gälla i fråga om andra beslut av arbetsgivarkollegiet.

För att möte med arbetsgivarkollegiet skall kunna hållas bör det alltså krävas att minst 60 ledamöter är närvarande. För att arbetsgivarkollegiet skall kunna fatta beslut i viktigare frågor (om grunderna för Arbetsgivarverkets avgifter, om inriktningen av förhandlingsarbetet och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller större ekonomisk betydelse och om förslag till styrelseledamöter) bör det dessutom krävas att minst hälften av ledamöterna röstat vid personlig närvaro eller genom skriftligt förfarande. Arbetsgivarverket bör i fråga om andra beslut självt få bestämma om skriftlig röstning skall tillåtas och om det skall krävas någon särskild kvot för beslutet. Jag har i utkastet till ändring av stadgarna föreslagit en regel som innebär att skriftlig röstning kan användas generellt.

Jag inser att ett införande av skriftlig röstning i viktigare frågor, särskilt i kombination med ett ganska högt ställt krav på deltagande, kan leda till att benägenheten att inställa sig personligen till arbetsgivarkollegiets möten minskar. Jag har emellertid

ansett att det inte skulle vara förenligt med de intentioner som ligger bakom mitt uppdrag att föreslå ett avskaffande av arbetsgivarkollegiets möten eller att ett mindre antal personer än i dag skulle vid mötet kunna fatta beslut i arbetsgivarkollegiets namn. Det är min förhoppning att Arbetsgivarverket skall kunna finna former för arbetsgivarkollegiets möten som medför en högre personlig närvaro.

7 Styrelsen

7.1 Bakgrund

I Arbetsgivarverket finns det en styrelse⁴¹, som skall bestå av högst femton ledamöter, generaldirektören medräknad⁴². Styrelsen svarar för verksamheten i enlighet med arbetsgivarkollegiets föreskrifter och beslut.⁴³ De föreskrifter i verksförordningen (1995:1322) som tillämpas på Arbetsgivarverket⁴⁴ och som avser myndighetens chef skall i stället avse styrelsen.⁴⁵

Styrelsens ledamöter förordnas av arbetsgivarkollegiet för en bestämd tid⁴⁶, och kollegiet skall varje år utse en ledamot till ordförande och en till vice ordförande⁴⁷.

Enligt stadgarna skall ledamöterna i styrelsen vara myndighetschefer (inom eller utom arbetsgivarkollegiet⁴⁸). Styrelsens sammansättning skall avspegla medlemmarna med avseende på sektortillhörighet och antalet anställda. En jämn könsfördelning skall eftersträvas. Ledamöterna väljs för en period av två år, och uppgiften som styrelseledamot är knuten till befattningen vid

⁴¹ 4 § instruktionen.

⁴² 9 § instruktionen.

⁴³ 10 § instruktionen.

⁴⁴ Se 6 § första stycket instruktionen.

⁴⁵ 6 § tredje stycket instruktionen.

⁴⁶ 5 § andra stycket instruktionen.

⁴⁷ 9 § instruktionen.

⁴⁸ 6 § andra stycket 1 stadgarna.

tidpunkten för valet.⁴⁹ Styrelsen är beslutför då minst åtta av styrelsens ledamöter är närvarande.⁵⁰

Arbetsgivarkollegiet förrättar vartannat år efter förslag av en valberedning val av hela styrelsen och utser inom styrelsen ordförande och vice ordförande; under mellanliggande år förrättas fyllnadsval, om det behövs.⁵¹ Valberedningen består av fem ledamöter ur arbetsgivarkollegiet, varav en är ordförande.⁵²

I enlighet med direktiven skall regeringen efter förslag av arbetsgivarkollegiet utse ledamöterna i styrelsen för Arbetsgivarverket. Bland ledamöterna skall regeringen utse en ordförande och en vice ordförande. Utgångspunkten är att arbetsgivarkollegiet skall föreslå styrelseledamöter utan att ange vem av ledamöterna som bör vara ordförande respektive vice ordförande.

Arbetsgivarpolitikutredningen föreslog att regeringen skulle utse styrelsens ledamöter, efter förslag av en valberedning, och föreslog dessutom att arbetsgivarkollegiet skulle utmönstras.⁵³

⁴⁹ 7 § a andra stycket stadgarna.

⁵⁰ 7 § a tredje stycket stadgarna.

⁵¹ 5 § c andra stycket 9 och 10 stadgarna.

⁵² 6 § första stycket stadgarna.

⁵³ SOU 2002:32 s. 223–227.

7.2 Överväganden och förslag

Mitt förslag: Efter förslag från arbetsgivarkollegiet förordnar regeringen styrelsens ledamöter för en bestämd tid. Styrelsen består av högst femton ledamöter, generaldirektören medräknad, och är beslutför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande. Ersättningen till styrelseledamöterna bestäms enligt förordningen (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m.

Arbetsgivarkollegiet beslutar om förslag till styrelseledamöter efter förslag från en valberedning.

Instruktionen måste givetvis ändras så att det anges att styrelsens ledamöter förordnas – inte som i dag av arbetsgivarkollegiet utan – av regeringen.

I dag finns det en bestämmelse i instruktionen om att styrelseledamöterna skall förordnas för en bestämd tid.⁵⁴ Arbetsgivarpolitikutredningen föreslog – mot bakgrund av att styrelsen, efter den utmönstring av arbetsgivarkollegiet som utredningen föreslog, skulle ha fullt ansvar för verksamheten – en bestämmelse om att förordnandetiden får vara längst tre år (med möjlighet till förnyat förordnande).⁵⁵

När arbetsgivarkollegiet nu skall vara kvar – och utökas – och få inflytande över styrelsens sammansättning bara genom möjligheten att lämna regeringen förslag på ledamöter, är det enligt min mening viktigt att ledamotskapet kan omprövas med inte alltför långa intervall. Förordnandetiderna får å andra sidan inte vara så korta att styrelsens möjligheter att agera kraftfullt när det behövs riskerar att i praktiken minska. Förordnanden som gäller tills vidare är av den anledningen enligt min mening inte lämpliga. Därför bör bestämmelsen i instruktionen om att styrelseledamöterna skall förordnas för en bestämd tid finnas kvar, även om den bestämmelsen egentligen inte kan anses nödvändig i en situation där regeringen förordnar styrelseledamöterna. Enligt

⁵⁴ 5 § andra stycket instruktionen.

⁵⁵ SOU 2002:32 s. 223.

min mening är det inte nödvändigt att komplettera den bestämmelsen med föreskrifter om att ledamöterna skall förordnas för någon viss längsta eller kortaste tid. Det bör vara upp till regeringen att bedöma hur lång tid förordnandena skall gälla och därvid beakta också praktiska aspekter, såsom möjligheten att få fram ett förslag från arbetsgivarcollegiet. Den nuvarande förordnandetiden – två år – förefaller mig väl avvägd.

I dag finns det i instruktionen en bestämmelse om att styrelsen består av högst femton ledamöter, generaldirektören medräknad.⁵⁶ Arbetsgivarpolitikutredningen uttalade följande om styrelsens storlek och sammansättning:⁵⁷

Utredningen har övervägt det lämpliga antalet ledamöter i Arbetsgivarverkets styrelse. Allmänna principer för organisering talar för att ledningen av verksamheten förstärks om en styrelse inte är alltför stor. Arbetsgivarverkets styrelse har för närvarande 15 ledamöter och kunde ur den synpunkten göras något mindre. Enligt utredningen måste emellertid vägas in att Arbetsgivarverket är en organisation där det krävs en bred representation från myndigheterna. Utredningen föreslår att arbetsgivarcollegiet utmönstras. Att dessutom minska antalet ledamöter i styrelsen skulle redan på den grunden vara olyckligt. Härtill kommer att cheferna från de största myndigheterna har ansetts vara självskrivna som ledamöter i Arbetsgivarverkets styrelse. Den måste därför ha viss volym för att representera myndighetschefskollektivet. Arbetet i styrelsen har enligt vad utredningen erfarit fungerat bra. Enligt utredningens mening är det nuvarande antalet ledamöter i styrelsen av dessa skäl väl avvägt. Det bör därför liksom i dag i instruktionen anges till högst femton (inkl. generaldirektören). Regeringen skall utse en av ledamöterna till ordförande och en till vice ordförande.

Generaldirektören bör även i fortsättningen vara en av ledamöterna i styrelsen. Utredningen anser inte att en ändring som innebär att generaldirektören endast får rätt att närvara i styrelsen är påkallad. Generaldirektören bör av konstitutionella skäl inte utses till ledamot i styrelsen av styrelsen själv. Den uppgiften ankommer på regeringen.

⁵⁶ 9 § första meningen instruktionen.

⁵⁷ SOU 2002:32 s. 223 f.

Att det finns en bestämmelse i instruktionen om att styrelsen består av högst femton ledamöter, generaldirektören medräknad, måste ses mot bakgrund av att arbetsgivarkollegiet i dag förordnar styrelseledamöterna. Bestämmelsen bör ses som regeringens utövande av inflytande över styrelsens sammansättning. När det i stället är regeringen som skall utse styrelseledamöterna, kan man överväga om det behövs någon bestämmelse i instruktionen om styrelsens sammansättning. Jag noterar därvid att Arbetsgivarpolitikutredningen inte lämnade några förslag till ändringar i sak avseende styrelsens sammansättning och föreslår inte att den nuvarande bestämmelsen om det högsta antalet styrelseledamöter, generaldirektören medräknad, skall utmönstras ur instruktionen.

Däremot anser jag att den uttryckliga bestämmelsen i instruktionen om att arbetsgivarkollegiet varje år skall utse en ledamot till ordförande och en till vice ordförande⁵⁸ bör kunna utmönstras såsom obehövlig med en ordning där regeringen skall förordna styrelseledamöterna. Även utan en bestämmelse i instruktionen kan regeringen förordna ordförande och vice ordförande.

Jag har enligt direktiven att utgå från att arbetsgivarkollegiet skall lämna regeringen förslag på styrelseledamöter. Frågan är vilket förfarande som är lämpligt för att få fram arbetsgivarkollegiets förslag på styrelseledamöter.

När det gäller att ta fram förslag på ledamöter i arbetsgivarkollegiet finns det i dag i stadgarna föreskrifter om en särskild valprocedur där samtliga medlemmar deltar⁵⁹, medan styrelsens ledamöter utses efter förslag av en särskild valberedning som väljs av arbetsgivarkollegiet⁶⁰. Arbetsgivarpolitikutredningen föreslog att förslag till styrelseledamöter skulle tas fram av en valberedning.⁶¹

När arbetsgivarkollegiet skall bestå av cheferna för samtliga medlemmar och besluta om förslaget på styrelseledamöter till

⁵⁸ 9 § andra meningen instruktionen.

⁵⁹ 5 § b stadgarna.

⁶⁰ 5 § c andra stycket 9, 10 och 12 stadgarna.

⁶¹ SOU 2002:32 s. 224 ff.

regeringen, torde det knappast vara nödvändigt med en särskild valprocedur som involverar samtliga medlemmar. Medlemmarna har ju ändå inflytande genom sina representanter i arbetsgivar-kollegiet.

Enligt min mening är det däremot lämpligt att arbetsgivar-kollegiets beslut angående styrelseledamöter liksom i dag förbereds av en valberedning, som väljs av arbetsgivar-kollegiet. Också de föreskrifter som i dag finns i stadgarna om riktlinjer för styrelsens sammansättning⁶² bör stå kvar i princip oförändrade. Det bör ankomma på valberedningen att på lämpligt sätt samråda med regeringen för att utröna hur många personer som bör föreslås som styrelseledamöter, dvs. ta reda på hur många ledamöter regeringen avser att förordna.

I dag finns det i stadgarna uttryckliga bestämmelser om att ledamöterna i styrelsen skall vara myndighetschefer och att upp-giften som styrelseledamot är knuten till ledamotens befattning vid tidpunkten för valet. Att styrelsen består av aktiva chefer för medlemmar är givetvis väsentligt. Det bör ankomma på regering-en att entlediga den styrelseledamot som inte längre är chef för medlem. Det får förutsättas att Arbetsgivarverket – eller styrelseledamoten själv – anmäler till regeringen om en styrelseledamot inte längre är chef för icke-obligatorisk medlem.

Arbetsgivar-kollegiet har bara ett ordinarie möte per år. Det kan givetvis inträffa att en styrelseledamot under året blir för-hindrad att utföra sitt uppdrag. Enligt min mening bör styrelsen, liksom i dag, normalt kunna klara sig med färre ledamöter till dess att nya ledamöter kan förordnas på ordinarie tid. Det är allt-så, som jag ser det, inte nödvändigt att t.ex. införa en ordning som innebär att arbetsgivar-kollegiet på det ordinarie mötet be-slutar om förslag på personer som kan träda in i styrelsen om en styrelseledamot får förhinder eller att regeringen utser supplean-ter för styrelseledamöterna. Skulle antalet styrelseledamöter un-der året decimeras så väsentligt att styrelsen får svårt att sköta sitt arbete, finns alltid möjligheten att inkalla ett extraordinärt möte med arbetsgivar-kollegiet för att få fram förslag på nya sty-

⁶² 7 § a andra stycket stadgarna.

relseledamöter. Skulle både ordföranden och vice ordföranden få förhinder, bör regeringen förordna andra styrelseledamöter att vara ordförande och vice ordförande.

I dag finns det i stadgarna en bestämmelse om att styrelsen är beslutför då minst åtta av styrelsens ledamöter är närvarande.⁶³ Bestämmelser om när styrelsen är beslutför är enligt min mening så pass viktiga att de bör framgå av instruktionen när det är regeringen som skall förordna styrelseledamöterna. Jag föreslår därför att det i instruktionen tas in en bestämmelse om beslutförhet. Bestämmelsen bör enligt min mening utformas på samma sätt som 14 § verksförordningen (1995:1322)⁶⁴ och således ange att styrelsen är beslutför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande, vilket i stort sett motsvarar den nuvarande föreskriften i stadgarna. Jag anser inte att det är nödvändigt att ta in andra bestämmelser om styrelsens arbete i instruktionen.

I förordningen (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m. finns det föreskrifter om ersättning till sådana ledamöter i statliga myndigheters styrelser som tillsätts av regeringen. Den förordningen blir tillämplig när regeringen förordnar ledamöterna i Arbetsgivarverkets styrelse. Därför bör de bestämmelser som finns i stadgarna om arvode till styrelseledamöterna utmönstras.⁶⁵ Arbetsgivarpolitikutredningen föreslog att Arbetsgivarverkets styrelse hänförs till kategori A enligt förordningen, vilket innebär att regeringen beslutar om arvode särskilt i varje enskilt fall.⁶⁶

I dag finns det i stadgarna en bestämmelse om att medlemmarnas inflytande över Arbetsgivarverkets verksamhet utövas genom bl.a. styrelsen.⁶⁷ Även om regeringen nu skall förordna styrelseledamöterna, skall dessa givetvis liksom hittills företräda

⁶³ 7 § a tredje stycket stadgarna.

⁶⁴ I SOU 2004:23 har lämnats förslag till en myndighetsförordning avsedd att ersätta verksförordningen. Några ändringar i sak föreslås inte i bestämmelsen om beslutförhet.

⁶⁵ 5 § c andra stycket 11 och 6 § andra stycket 3 stadgarna.

⁶⁶ SOU 2002:32 s. 295 f.

⁶⁷ 4 § första stycket stadgarna.

Arbetsgivarverkets medlemmar. Jag anser därför att bestämmelsen i stadgarna kan stå kvar.

I dag väljer arbetsgivarkollegiet två granskare med uppgift att granska styrelsens förvaltning och inför årsmötet redovisa sin bedömning.⁶⁸ Jag ser ingen anledning att utmönstra systemet med av arbetsgivarkollegiet utsedda granskare bara därför att regeringen förordnar styrelseledamöterna.

⁶⁸ 5 § c andra stycket 13 stadgarna.

8 Övergångsfrågor

Enligt direktiven har jag att utgå från att instruktionen och stadgarna skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005.

För att föreslagna författningsändringar skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005 krävs det, efter remissbehandling och intern beredning i Regeringskansliet under hösten 2004, regeringsbeslut före jul 2004. Regeringen har vidare att, per den 1 januari 2005, dels förordna ledamöterna i arbetsgivarkollegiet och bestämma hur många röster varje ledamot har, dels – efter förslag från arbetsgivarkollegiet – förordna ledamöter i styrelsen för Arbetsgivarverket.

För att ändringarna i stadgarna skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005 krävs att ett extra möte med arbetsgivarkollegiet kallas in, av styrelsen, under andra halvåret 2004,⁶⁹ att det till det mötet kommer minst 55 ledamöter⁷⁰ och att minst två tredjedelar av de vid mötet avgivna rösterna röstar för stadgeändringarna⁷¹. Vid detta extra möte bör arbetsgivarkollegiet också besluta om förslag till styrelseledamöter, ett beslut som lämpligen förbereds av valberedningen. Eftersom stadgeändringarna i praktiken är beroende av de författningsändringar som regeringen beslutar, bör det extra mötet förläggas till sådan tidpunkt att det då är känt vad regeringen kommer att besluta.

Några övergångsbestämmelser torde inte behövas till föreslagna författningsändringar eller till det utarbetade utkastet till stadgar.

⁶⁹ 5 § d stadgarna.

⁷⁰ 7 § instruktionen.

⁷¹ 10 § stadgarna.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket

Jag har ansett att ändringarna i instruktionen inte är så omfattande att en helt ny förordning med instruktion behöver beslutas utan att det räcker med att ändra den nuvarande instruktionen.

1 §

Med hänsyn till de förändringar på försäkringskasseområdet som jag har att utgå från har *nuvarande tredje stycket* med en hänvisning till att föreskrifter för Arbetsgivarverket finns i 18 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring tagits bort.

I *sista stycket* har det lagts till ett uttryckligt krav på att de icke-statliga arbetsgivare som Arbetsgivarverket företräder skall av verket ha bedömts ha intressegemenskap med statliga arbetsgivare. Bestämmelsen i sak har hämtats från nuvarande 2 § tredje stycket stadgarna. Ändringen har berörts i avsnitt 3.2.1.

5 §

I *första stycket* har av skäl som redovisas i avsnitt 3.2.2 dels kravet på att regeringsförordnandet av ledamöterna i arbetsgivarkollegiet skall ske för en bestämd tid tagits bort, dels införts en regel om att den som förordnats av regeringen som chef för myndig-

het som lyder omedelbart under regeringen är ledamot i arbetsgivarkollegiet. Vidare har det angetts att det i en bilaga till instruktionen anges hur ledamöternas röstetal beräknas. Själva uträkningen av ledamotens röstvärde görs däremot av Arbetsgivarverket. Den ändringen berörs i avsnitt 5.2.

Ändringen i *andra stycket* innebär att regeringen – i stället för arbetsgivarkollegiet – skall, efter förslag från arbetsgivarkollegiet, för en bestämd tid förordna styrelseledamöterna. Ändringen har berörts i avsnitt 7.2.

7 §

I paragrafen har för det första tagits bort föreskriften om hur många ledamöter arbetsgivarkollegiet skall bestå av. Ändringen är en direkt följd av att jag föreslår att cheferna för alla medlemmar i Arbetsgivarverket skall vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet.

För det andra har regeln om när arbetsgivarkollegiet är beslutfört ändrats. Ändringen innebär att det krävs att minst 60 ledamöter är personligen närvarande vid ett möte för att arbetsgivarkollegiet över huvud taget skall kunna fatta några beslut. Avser beslutet sådana frågor som anges i 8 § första stycket eller avser beslutet förslag till styrelseledamöter krävs det dessutom att minst hälften av ledamöterna har röstat vid personlig närvaro eller genom skriftligt förfarande. Den som avgett en röst som är blank eller innebär ett avstående från att rösta har röstat i den mening som avses i paragrafen. Ändringarna har berörts i avsnitt 6.2.

9 §

I paragrafen har bestämmelserna om hur styrelsen är sammansatt justerats och kompletterats med en bestämmelse, motsvarande 14 § verksförordningen (1995:1322), om när styrelsen är beslutförd. Ändringarna har berörts i avsnitt 7.2.

Bilagan

I bilagan, som är ny, har det tagits in principer för hur röstvärdena för ledamöterna i arbetsgivarcollegiet beräknas. Det ankommer på Arbetsgivarverket att tillämpa principerna för att i den utsträckning det behövs vid varje omröstningstillfälle räkna fram varje ledamots röstvärde. Av stadgarna framgår att årsmötet skall fastställa röstlängd.

9.2 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.

I 1 § andra stycket har bestämmelser om allmänna försäkringskassor ersatts av bestämmelser om AP-fonder.

Bestämmelserna om allmänna försäkringskassor har tagits bort med hänsyn till de förändringar på försäkringskasseområdet som jag har att utgå från.

Bestämmelserna om AP-fonder är föranledda av min bedömning att AP-fonderna inte bör vara obligatoriska medlemmar i Arbetsgivarverket. Ändringarna har berörts i avsnitt 4.2.

10 Kommentar till utkastet till ändring av stadgarna för Arbetsgivarverket

2 §

I *andra stycket* har dels en hänvisning till allmänna försäkringskassor tagits bort, eftersom jag har att utgå från att de skall utgöra en statlig myndighet som lyder direkt under regeringen, dels införts en upplysning om att AP-fonderna inte är obligatoriska medlemmar, eftersom Arbetsgivarverket enligt den föreslagna nya lydelsen av 1 § förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m. inte företräder dessa statliga myndigheter.

I *tredje stycket* har bestämmelsen om att (icke-obligatoriskt) medlemskap bara får beviljas arbetsgivare som bedöms ha intressegemenskap med obligatoriska medlemmar tagits bort, eftersom den bestämmelsen enligt förslaget i stället tas in i 1 § instruktionen.

5 §

Bestämmelsen i andra stycket under *a* om att beslut av arbetsgivar Kollegiet fattas genom omröstning av närvarande ledamöter har dels justerats genom att hänvisningen till närvarande ledamöter tagits bort och genom att det förtydligats att beslut skall fattas vid möte, dels kompletterats med generella bestämmelser om ett skriftligt röstförfarande som innebär att ledamot får rösta skriftligt genom ett meddelande som kommit in till styrelsen

senast arbetsdagen före mötet. Bestämmelsen i tredje stycket under a om att vid val lotten skall avgöra vid lika röstetal har vidare kompletterats genom att bestämmelsen också gjorts tillämplig vid förslag till styrelseledamöter. Den ändringen är föranledd av att arbetsgivarkollegiet inte längre skall välja styrelseledamöter utan i stället lämna förslag på sådana till regeringen. Bestämmelserna under b om nominering, förslag och förordnande av ledamöter i arbetsgivarkollegiet har tagits bort som en följd av att cheferna för samtliga medlemmar föreslås vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet. Beteckningarna på efterföljande delmoment i paragrafen har korrigerats.

Bestämmelserna under *nuvarande c andra stycket 5 och 9–11* har ändrats, punkt 5, som en följd av att Riksrevisionen ersatt Riksrevisionsverket, och punkt 9–11 som en följd av att regeringen skall förordna styrelseledamöter efter förslag av arbetsgivarkollegiet och att ersättningen till dessa ledamöter därmed skall fastställas enligt förordningen (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m. Numreringen av efterföljande punkter har korrigerats.

Den föreslagna bestämmelsen om att årsmötet, efter förslag från valberedningen, skall besluta om förslag till styrelseledamöter, innebär givetvis inte mera än att arbetsgivarkollegiet behöver besluta i frågan bara när det behövs, t.ex. när ett förordnande för styrelseledamot håller på att löpa ut eller när kollegiet eljest önskar en annan sammansättning av styrelsen.

Bestämmelsen under *nuvarande d* om hur många ledamöter som krävs för att ett extra möte skall inkallas har justerats med anledning av att cheferna för samtliga medlemmar skall vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet. Det nuvarande kravet på 25 av 80 ledamöter, dvs. 31,25 procent av ledamöterna, har ändrats till att avse en tredjedel av ledamöterna.

6 §

I *andra stycket* har bestämmelserna om valberedningens uppgifter justerats.

I *första punkten* har bestämmelsen om att valberedningens förslag på ledamöter i styrelsen kan avse myndighetschefer inom eller utom arbetsgivarkollegiet tagits bort som en följd av att cheferna för samtliga medlemmar föreslås vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet.

Bestämmelsen i *andra punkten* om att valberedningen skall lämna förslag på ordförande och vice ordförande inom styrelsen har tagits bort, eftersom utgångspunkten enligt direktiven är att något sådant förslag inte skall lämnas av arbetsgivarkollegiet. Numreringen av efterföljande punkter har korrigerats.

Bestämmelsen i *nuvarande tredje punkten* om att valberedningen skall lämna förslag på arvoden till styrelsens ledamöter har tagits bort, eftersom ersättningen till styrelseledamöterna fastställs enligt förordningen (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m. när det är regeringen som utser ledamöterna.

Bestämmelsen i *nuvarande fjärde punkten* om att valberedningens förslag på granskare av styrelsens förvaltning kan avse myndighetschefer inom eller utom arbetsgivarkollegiet har tagits bort som en följd av att cheferna för samtliga medlemmar föreslås vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet.

Fjärde stycket har justerats som en följd av att Riksrevisionen ersatt Riksrevisionsverket.

7 §

Bestämmelserna under *a* har justerats.

Första stycket, som i dag innehåller en upplysning om att styrelsens sammansättning framgår av 9 § instruktionen, har tagits bort, eftersom det enligt förslaget inte finns några bestämmelser om styrelsens sammansättning (bara om det högsta antalet ledamöter) i instruktionen.

Bestämmelserna i *nuvarande andra stycket* har ändrats med anledning av dels att arbetsgivarekollegiet skall lämna förslag, men inte besluta, om styrelseledamöter, dels att cheferna för samtliga ledamöter föreslås vara ledamöter i arbetsgivarkollegiet.

Bestämmelsen om beslutförhet i *nuvarande tredje stycket* har tagits bort, eftersom det föreslås att bestämmelser om beslutförhet i stället skall tas in i instruktionen.

Bilaga 1 – Utredningsuppdraget

Utdrag ur Finansdepartementets protokoll 2004-01-27, § 1, Fi2004/383/PP:

Uppdrag att ta fram förslag till ny instruktion för Arbetsgivarverket, m.m.

Regeringskansliet uppdrar åt Sören Öman att i enlighet med vad regeringen uttalat i budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1, utgiftsområde 2) *dels* ta fram ett förslag till ny instruktion för Arbetsgivarverket, *dels* ta fram ett utkast till stadgar för Arbetsgivarverket. Uppdraget omfattar också att utreda *dels* om AP-fonderna även fortsättningsvis skall vara medlemmar i Arbetsgivarverket och om cheferna för AP-fonderna i så fall skall ingå i arbetsgivarkollegiet, *dels* om icke-obligatoriska medlemmar som Arbetsgivarverket företräder skall vara företrädda i arbetsgivarkollegiet.

Uppdraget skall utföras enligt de riktlinjer som lämnas i *bilagan* och vara slutfört senast den 30 juni 2004.

Bilaga:

Bakgrunden till och riktlinjer för uppdraget att ta fram förslag till ny instruktion för Arbetsgivarverket, m.m.

Bakgrund

Sedan 1985 har det skett en omfattande delegering från regeringen till myndigheterna av befogenheter inom det arbetsgivarpolitiska området. Utgångspunkten är att arbetsgivarpolitiken skall anpassas till de olika myndigheternas verksamhet och bidra till en flexibel, rättssäker och effektiv statsförvaltning.

När Arbetsgivarverket bildades 1994 var ett huvudsyfte att skapa en från statsmakterna mer fristående arbetsgivarorganisation. Kollektivavtal skulle inte längre slutas under förbehåll om regeringens godkännande.¹ Den nya myndigheten skulle finansieras med avgifter från myndigheterna och arbeta på deras uppdrag.

Organiseringen av Arbetsgivarverket och dess ledningsstruktur

Arbetsgivarverket är organiserat som en medlemsstyrd förening – som består av myndigheter under regeringen och försäkringskassorna samt några s.k. icke-obligatoriska medlemmar som inte är statliga myndigheter – och är ett verktyg för myndigheternas arbetsgivarpolitik. Tonvikten i verkets arbete ligger i förhandlingsverksamheten. Dessutom svarar verket för råd och stöd i arbetsgivarpolitiska och arbetsrättsliga frågor, framtagande av statistik och information m.m. Arbetsgivarverket skall fungera

¹ De s.k. huvudavtalen och MBA-R-avtalen är de enda avtalen som numera sluts under förbehåll om regeringens godkännande.

som ett forum för samverkan mellan myndigheterna som arbetsgivare.

Arbetsgivarverket har sedan den 1 juli 1994 en för statsförvaltningen unik ledningsstruktur som läggs fast i förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket och i de stadgar för Arbetsgivarverket som arbetsgivarcollegiet beslutat.

Arbetsgivarverket leds av ett arbetsgivarcollegium. Ledamöterna i collegiet, numera 80 stycken (ursprungligen 120), utses av regeringen för två år efter förslag från medlemmarna. Collegiet indelas härvid i 10 valkretsar. Valförfarandet m.m. regleras i Arbetsgivarverkets stadgar, som beslutats av arbetsgivarcollegiet. Collegiet är beslutfört när minst 55 ledamöter (ursprungligen 80) är närvarande.

Arbetsgivarcollegiet utser, efter förslag från en valberedning som består av 5 ledamöter ur collegiet, en styrelse med högst 15 ledamöter, varav en utses till ordförande och en till vice ordförande. Styrelsen utser i sin tur generaldirektör.

Utvärderingar

Redan i *januari 1996* tillkallade regeringen en särskild utredare med uppdrag att utvärdera den arbetsgivarpolitiska delegeringen till myndigheterna. Utredarens slutsats var sammanfattningsvis att delegeringen i stort fungerat väl. Riksdagen informerades om utvärderingen i budgetpropositionen för 1998, utgiftsområde 14, avsnittet 7.3, s. 78 ff.

I *mars 2001* tillkallade regeringen en särskild utredare för att utvärdera den arbetsgivarpolitiska reform som genomfördes den 1 juli 1994. Utredaren redovisade ett antal bedömningar, bl.a. att den arbetsgivarpolitiska delegeringen i grunden är rätt. Utredaren lämnade också ett antal förslag, bl.a. att arbetsgivarcollegiet skulle utmönstras för att styrelsen skulle få ett entydigt ansvar för verksamheten. Riksdagen informerades om utvärderingen och regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2004, utgiftsområde 2, delområde Statliga arbetsgivarfrågor, s. 45 ff. Re-

geringen ansåg liksom utredningen att den arbetsgivarpolitiska delegeringen bör ligga fast.

Regeringens bedömning enligt budgetpropositionen av Arbetsgivarverkets ledningsstruktur

Regeringen anser att arbetsgivarcollegiet bör utvidgas till att omfatta alla chefer för myndigheter som lyder omedelbart under regeringen. Regeringen utser därefter – efter förslag av collegiet – ledamöter i styrelsen för Arbetsgivarverket. Bland ledamöterna utser regeringen en ordförande och en vice ordförande.

Utvärderingen visar att den arbetsgivarpolitiska delegeringen fungerar men att samordningen av förhandlingsarbetet på arbetsgivarvidan behöver stärkas. Regeringen delar inte utredningens bedömning om collegiet och dess förslag om att avskaffa collegiet. Regeringen anser att det är från myndighetscheferna via collegiet som Arbetsgivarverket hämtar sin legitimitet.

Till skillnad från utredningen anser regeringen att det är collegiet som bör föreslå ledamöter till styrelsen för Arbetsgivarverket och att regeringen bland dessa utser ordförande och vice ordförande. Regeringens bedömning tar hänsyn till att delegeringen ligger fast, att alla myndighetschefer får ett uttalat ansvar för och inflytande i arbetsgivarpolitiken genom representation i collegiet, och att regeringen genom att utse styrelsen stärker förutsättningen för en starkare arbetsgivarverkan.

Regeringens bedömning om ett utökat arbetsgivarcollegium kräver för framtiden överväganden om beslutsföret, röstvärden etc. för collegiet.

Uppdraget

Utredaren ges i uppdrag att i enlighet med vad regeringen uttalat i budgetpropositionen för 2004 dels utarbeta förslag till ny instruktion för Arbetsgivarverket, dels ta fram utkast till stadgar för Arbetsgivarverket. Utredaren skall vidare överväga dels om

AP-fonderna bör vara medlemmar i Arbetsgivarverket och om cheferna för AP-fonderna bör ingå i arbetsgivarkollegiet, *dels* om icke-obligatoriska medlemmar som Arbetsgivarverket företräder bör vara företrädare i arbetsgivarcollegiet.

Det ingår inte i uppdraget att överväga indelningen av Arbetsgivarverkets medlemmar i sektorer och delegationer.

Utredaren skall till sitt förfogande ha en beredningsgrupp bestående av två experter från vardera Arbetsgivarverket och Finansdepartementet. Personalpolitiska enheten vid Finansdepartementet svarar för sekreterarfunktionen.

Utredningsarbetet skall utföras enligt följande riktlinjer.

Utredaren skall utgå från att arbetsgivarcollegiet skall behålla sina nuvarande uppgifter, med undantag av uppgiften att utse styrelse. Vad gäller arbetsgivarcollegiets förslag till styrelsen är utgångspunkten att collegiet skall föreslå styrelseledamöter, utan att ange vem av ledamöterna som bör vara ordförande respektive vice ordförande.

Arbetsgivarcollegiet regleras i dag i Arbetsgivarverkets instruktion, som regeringen beslutar om i förordning, och i Arbetsgivarverkets stadgar, som arbetsgivarcollegiet beslutat om. Utredaren skall överväga vad regeringen bör besluta om och vad som bör överlåtas åt Arbetsgivarverket att självt besluta om. För att regeringen skall få ett fullgott beslutsunderlag skall utredaren, efter samråd med företrädare för Arbetsgivarverket, utarbeta ett utkast till stadgar för Arbetsgivarverket. Instruktionen och stadgarna skall kunna träda i kraft den 1 januari 2005.

Det ingår inte i uppdraget att föreslå andra ändringar i instruktionen och stadgarna än sådana som föranleds av vad som anges i dessa riktlinjer.

AP-fonderna är i dag som alla andra statliga myndigheter medlemmar i Arbetsgivarverket. Regeringen har dock bemyndigat AP-fonderna att själva sluta kollektivavtal. Utredaren skall mot den bakgrunden överväga om AP-fonderna även fortsättningsvis bör vara medlemmar i Arbetsgivarverket och om cheferna för AP-fonderna i så fall bör ingå i arbetsgivarcollegiet. Utredaren skall i den delen samråda med företrädare för AP-fonderna.

Utredaren skall utgå från att försäkringskassorna förstatligas och kommer att ingå i en enda statlig myndighet.

Utredaren skall överväga om Arbetsgivarverkets icke-obligatoriska medlemmar bör vara företrädare i arbetsgivarcollegiet och hur detta i så fall skall kunna ordnas. Utredaren skall i den delen på lämpligt sätt inhämta synpunkter från de icke-obligatoriska medlemmarna som i dag har uppdragit åt Arbetsgivarverket att företräda dem.

Utredaren skall överväga vilka bestämmelser om röstvärden och beslutsförhet som bör gälla för arbetsgivarcollegiet.

Utredningsuppdraget skall redovisas till Finansdepartementet senast den 30 juni 2004.

Bilaga 2 – Arbetsgivarverkets instruktion

Förordning (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket

Uppgifter

1 § Arbetsgivarverket är en förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor.

Föreskrifter om Arbetsgivarverket som företrädare för staten som arbetsgivare finns i förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.

Föreskrifter för verket finns även i 18 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Verket får också företräda icke-statliga arbetsgivare som har uppdragit åt verket att träffa kollektivavtal samt besluta om lockout eller andra stridsåtgärder mot arbetstagare hos arbetsgivaren. [*SFS 1999:827*]

2 § Arbetsgivarverket skall som arbetsgivarorganisation utveckla och samordna den statliga arbetsgivarpolitiken. Verket skall utföra förhandlingsarbete för statliga myndigheter samt företräda dem i arbetstvister.

Verket får besluta om anslutning till statliga avtalsförsäkringar av icke-statliga arbetsgivare. Ett sådant beslut förutsätter att ar-

betstagarna har anställningsvillkor som i fråga om avtalsförsäkringarna i huvudsak stämmer överens med villkoren statligt anställda.

Verket svarar för sådan information, rådgivning och utbildning som arbetsgivare på det statliga området behöver. Detsamma gäller de icke-statliga arbetsgivare som verket företräder.

Arbetsgivarverkets verksamhet finansieras med avgifter som verket bestämmer. [SFS 2004:377]

3 § Arbetsgivarverket skall utföra sådana stabsuppgifter som regeringen kan komma att efterfråga hos verket. [SFS 1997:965]

Verkets ledning

Allmänt

4 § Arbetsgivarverket leds av ett arbetsgivarkollegium. I myndigheten finns också en styrelse och en generaldirektör.

5 § Ledamöterna i arbetsgivarkollegiet förordnas av regeringen för en bestämd tid.

Styrelsens ledamöter förordnas av arbetsgivarkollegiet för en bestämd tid.

6 § Verksförordningen (1995:1322) skall tillämpas på Arbetsgivarverket med undantag av 3–6, 12, 14, 18–28, 30 och 32–35 §§.

Följande frågor som rör verkets personal skall prövas av generaldirektören tillsammans med två andra tjänstemän vid verket:

1. skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden, dock inte i fråga om provanställning,
2. disciplinansvar,
3. åtalsanmälan,
4. avstängning.

Föreskrifterna i verksförordningen om myndighetens chef och styrelsen skall i stället avse styrelsen respektive arbetsgivarkollegiet i Arbetsgivarverket. Arbetsgivarkollegiet får dock dele-

gera uppgifter enligt 13 § verksförordningen till styrelsen.
[SFS 2002:830]

Arbetsgivarkollegiet

7 § Arbetsgivarkollegiet består av 80 ledamöter. Kollegiet är beslutfört när minst 55 ledamöter är närvarande. [SFS 1999:827]

8 § Arbetsgivarkollegiet skall besluta

1. om grunderna för myndighetens avgifter enligt 2 §,
2. om inriktningen av förhandlingsarbetet och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller större ekonomisk betydelse.

Kollegiet skall meddela de närmare föreskrifter och de beslut i övrigt som behövs om Arbetsgivarverkets organisation och formerna för verkets verksamhet. [SFS 1997:965]

Styrelsen

9 § Styrelsen består av högst femton ledamöter, generaldirektören medräknad. Arbetsgivarkollegiet utser varje år en ledamot till ordförande och en till vice ordförande i styrelsen.

10 § Styrelsen skall svara för verksamheten i enlighet med arbetsgivarkollegiets föreskrifter och beslut.

Generaldirektören

11 § Generaldirektören ansvarar enligt styrelsens uppdrag för myndighetens löpande verksamhet och förvaltning.
[SFS 1997:965]

12 § [*Har upphävts genom SFS 2002:830.*]

Anställningar m.m.

13 § Generaldirektören anställs av styrelsen. Andra arbetstagare anställs av generaldirektören enligt den ordning som styrelsen bestämmer.

14 § Frågor om bisyssla som avses i 7 a–7 d §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning handhas och prövas av styrelsen när det gäller generaldirektören.

Frågor om generaldirektörens skiljande från anställningen enligt 33 § första stycket lagen om offentlig anställning prövas av styrelsen. [*SFS 2001:1029*]

Överklagande

15 § Arbetsgivarverkets beslut får överklagas bara om det följer av en annan bestämmelse än 22 a § förvaltningslagen (1986:223). [*SFS 1998:1098*]

Bilaga 3 – Kollektivavtalsförordningen

Förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal, m.m.

Tillämpningsområde

1 § Denna förordning gäller föreskrifter i kollektivavtal och andra föreskrifter som reglerar anställnings- eller avtalsvillkor för arbetstagare hos myndigheterna under regeringen.

Föreskrifterna i 3, 5, 7 och 7a §§ samt 10 § första stycket skall tillämpas också i de fall där Arbetsgivarverket och de allmänna försäkringskassorna enligt 18 kap. 43–45 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring företräder arbetsgivaren. Vad som sägs om Arbetsgivarverket i 3 § och 10 § första stycket skall i stället avse verket efter samråd med de allmänna försäkringskassorna. [*SFS 1999:898*]

Slutande av kollektivavtal

2 § Kollektivavtal slutes på statens vägnar av Arbetsgivarverket. [*SFS 1994:508*]

3 § Arbetsgivarverket får till andra myndigheter under regeringen eller till arbetsgivaren lämna över sådana uppgifter som ankommer på verket. [*SFS 1994:1937*]

4 § Arbetsgivarverket får medverka i förhandling om kollektivavtal som föres av annan myndighet. [*SFS 1994:508*]

5 § Huvudavtal och avtal om medbestämmande vid beredningen av regeringsärenden skall slutas under förbehåll om regeringens godkännande. [*SFS 1994:1937*]

Uppsägning av kollektivavtal

6 § Kollektivavtal säges upp av den myndighet som får sluta motsvarande avtal. Annan myndighet än Arbetsgivarverket skall samråda med Arbetsgivarverket innan den beslutar att säga upp kollektivavtal. [*SFS 1994:508*]

Tillämpningen av kollektivavtal

7 § Myndighet som är bunden av kollektivavtal skall inom yrkesgrupp och område som avses i avtalet tillämpa detta även på arbetstagare som ej omfattas av avtalet eller annat tillämpligt kollektivavtal. Gäller mer än ett kollektivavtal för samma yrkesgrupp och område, bestämmer den myndighet som får sluta kollektivavtal för gruppen och området vilka villkor som skall tillämpas för arbetstagare som ej omfattas av kollektivavtal.

7 a § När en fråga för en arbetstagare enligt kollektivavtal skall prövas av arbetsgivaren, får ett sådant beslut inte överklagas. [*SFS 1999:898*]

Beslut om stridsåtgärd

8 § Beslut om lockout eller annan stridsåtgärd mot arbetstagare hos staten meddelas av Arbetsgivarverket. [*SFS 1994:508*]

Företrädare för staten i vissa tvister

9 § Arbetsgivarverket företräder staten såväl vid som utom domstol i tvist som rör förhållandet mellan staten som arbetsgivare och arbetstagare hos staten, om tvisten skall handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Första stycket gäller ej tvist, som avser krav att förmån, som har utgått i anledning av anställning, skall gå åter, om icke kravet grundar sig på kollektivavtal.

I lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän och i lagen (1975:1339) om Justitiekanslerns tillsyn finns föreskrifter om behörighet för Riksdagens ombudsmän respektive för Justitiekanslern att föra talan i tvist som avses i första stycket. [*SFS 1994:508*]

Avslutande bestämmelse

10 § Arbetsgivarverket meddelar de ytterligare föreskrifter som behövs i de frågor som avses i denna förordning eller i kollektivavtal som verket har slutit.

Innan myndighet som företrädare för staten som arbetsgivare utfärdar föreskrift, som rör förhållandet mellan staten och dess arbetstagare och som skall gälla utanför myndigheten eller dess underlydande organ, skall myndigheten samråda med Arbetsgivarverket, om inte Arbetsgivarverket bestämmer annat. [*SFS 1994:508*]

Bilaga 4 – Arbetsgivarcollegiets stadgar för Arbetsgivarverket

1 §

Arbetsgivarverket är enligt förordningen (1994:272) med instruktion för Arbetsgivarverket (IAGV) en förvaltningsmyndighet för statliga arbetsgivarfrågor. Arbetsgivarverket skall som arbetsgivarorganisation företräda statliga myndigheter och andra arbetsgivare som framgår av 1 § IAGV. Sådana arbetsgivare benämns i dessa stadgar som medlemmar.

Arbetsgivarverket skall främja medlemmarnas egna och gemensamma intressen som arbetsgivare, i huvudsak genom

- arbetsgivarverksamheten dels mellan medlemmarna i syfte att utveckla och driva gemensam arbetsgivarpolitik, dels genom samverkan med andra arbetsgivarorganisationer
- förhandlingsverksamhet som syftar till att för löner och andra anställningsvillkor skapa dels den lokala frihet som krävs för god verksamhetsanpassning, dels den samordning som krävs för ett enhetligt uppträdande och gemensamma prioriteringar samt
- stöd- och rådgivningsverksamhet som syftar dels till att bistå medlemmarna vid lokala kollektivavtalsförhandlingar, tvister och arbetskonflikter, dels till att stödja och utveckla medlemmarna i deras arbetsgivarroll.

MEDLEMSKAP M.M.

2 §

Medlemskap kan enligt 1 § IAgV vara obligatoriskt eller icke-obligatoriskt.

Obligatoriska medlemmar är statliga myndigheter som lyder direkt under regeringen samt allmänna försäkringskassor.

Icke-obligatoriska medlemmar är arbetsgivare som av arbetsgivarkollegiet beviljats medlemskap i arbetsgivarorganisationen. Sådant medlemskap får beviljas arbetsgivare som bedöms ha intressegemenskap med obligatoriska medlemmar. Medlemskapet grundas på de förhållanden som föreligger vid ansökningstidpunkten. Om dessa förhållanden väsentligt förändras kan medlemskapet omprövas.

Icke-obligatoriska medlemmar kan beviljas utträde. Anmälan om utträde skall göras senast sex månader före önskat utträde. Utträde kan endast ske vid hel- eller halvårsskifte.

Obligatorisk medlem som byter associationsform och därmed upphör att vara obligatorisk medlem får på motsvarande villkor som gäller för icke-obligatorisk medlem beviljas sådant medlemskap.

Nya medlemmar betalar avgift fr.o.m. den månad då inträde sker.

Det förutsätts att medlemmarna inom ramen för sektor- och delegationsarbetet samverkar med varandra. Medlemmarna skall samråda med Arbetsgivarverket i viktigare arbetsgivar- och kollektivavtalsfrågor.

Medlem är skyldig att lämna Arbetsgivarverket statistiska uppgifter och andra uppgifter om förhållanden som är av betydelse för arbetsgivarsamverkan och förhandlingsverksamheten.

Medlem som är utsatt för arbetskonflikt skall omedelbart underrätta Arbetsgivarverket om detta. Arbetsgivarverket skall bistå medlemmen och söka bilägga konflikten. Medlem är skyldig att följa Arbetsgivarverkets beslut i konfliktfrågor.

Medlem, som inte fullgör sina förpliktelser enligt stadgarna, kan av styrelsen åläggas att betala extra avgift och, vid icke-obligatoriskt medlemskap, i sista hand uteslutas. Beslutet kan ges

omedelbar verkan. Styrelsen beslutar om interimistisk uteslutning. Sådant beslut fastställs av arbetsgivarkollegiet.

Utträdande eller utesluten medlem kan inte återfå de avgifter som är inbetalda till Arbetsgivarverket.

Arbetsgivare som inte är medlem men som önskar tillgång till Arbetsgivarverkets tjänster utan att vara medlem kan erbjudas serviceavtal mot särskild avgift.

FINANSIERING

3 §

Verksamheten finansieras genom

- medlemsavgifter
- avgifter för särskilda uppdrag från medlemmarna
- andra avgifter såsom kursavgifter, avgifter för publikationer, avgifter för serviceavtal o.dyl. samt
- ersättning från regeringen för stabsuppgifter.

Medlemsavgiften beräknas som andel av respektive medlems bruttolönesumma med tillämpning av minimiavgift. Arbetsgivarkollegiet fastställer medlemsavgiften som ett procenttal av bruttolönesumman samt nivån på minimiavgiften. I övrigt sker beräkning och inbetalning på sätt som styrelsen bestämmer.

ORGANISATION

4 §

Medlemmarnas inflytande över verksamheten utövas genom arbetsgivarkollegiet och styrelsen samt genom delegationerna som är rådgivande till styrelsen och generaldirektören.

Medlemmarna delas in i sektorer på sätt som styrelsen beslutar. Sektorerna företräds av delegationer. Styrelsen utser ordförande och vice ordförande samt övriga ledamöter i delegationerna efter förslag från medlemmarna inom sektorerna.

ARBETSGIVARKOLLEGIET

5 §

a. Uppgifter, sammansättning och beslutanderätt

Arbetsgivarkollegiets uppgifter, sammansättning och beslutanderätt framgår av IAgV.

Beslut fattas genom omröstning av närvarande ledamöter.

Ärenden avgörs med enkel majoritet. Vid lika röstetal gäller den mening som företräds av ordföranden utom vid val då lotten avgör.

Om ärende som skall beslutas av arbetsgivarkollegiet är så brådskande att arbetsgivarkollegiet inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras av styrelsen eller dem/den som styrelsen delegerat beslutanderätten till. Sådant beslut skall anmälas till kollegiet.

b. Nominering, förslag och förordnande av ledamöter

Ledamöterna förordnas av regeringen efter förslag från medlemmarna. Som ledamöter skall föreslås myndighetschefer jämte annan befattningshavare i verksledande ställning i de fall medlemmen har fler än en ledamot. Förslag ska avse en tid av två år. Uppgiften som ledamot i arbetsgivarkollegiet är knuten till dennes befattning vid tidpunkten då förslag till förordnande lämnas till regeringen.

Medlemmarna nominerar och föreslår ledamöter enligt följande ordning:

1. Medlemmarna delas in i tre grupper med hänsyn till antalet anställda. För varje medlem beräknas antalet anställda normalt per september året före det år då förordnande av ledamöter skall ske. Grupp 1 består av de medlemmar som har flest anställda. Grupp 2 består av de medlemmar som därefter har flest anställda. Grupp 3 består av övriga medlemmar, vilka delas in i valkretsar.

Indelningen i grupperna 1–3, fördelningen av antalet ledamöter inom grupp 1–2 samt indelningen av grupp 3 i valkretsar och fördelningen av antal ledamöter mellan dessa fastställs av styrelsen.

2. Grupperna 1 respektive 2 nominerar vardera tjugo ledamöter. Om en ledamot entledigas under mandatperioden nominerar berörd medlem i gruppen en ny ledamot för återstoden av kollegiets mandatperiod.
3. Grupp 3 nominerar genom val fyrtio ledamöter. Ledamöterna kan nomineras för högst två mandatperioder efter varandra. En ny nominering kan därefter ske efter två mandatperioder. Myndighetschef i grupp 3 är direkt valbar såvida inte denne före valet, på förfrågan från Arbetsgivarverket, anmält att han/hon inte kan kandidera till val av ledamot.
Om en ledamot i grupp 3 entledigas under mandatperioden föreslås som ny ledamot för återstoden av kollegiets mandatperiod den person som vid valet inom samma valkrets erhållit flest röster utan att bli nominerad.
4. De personer som nominerats enligt punkterna 2 och 3 ovan föreslås som ledamöter att förordnas av regeringen.
5. Nominering skall ske senast två månader före årsmötet. Endast medlem som har betalat medlemsavgiften har rätt att nominera och i förekommande fall delta i valet.
6. Arbetsgivarverket ombesörjer att val hålles, att nominering sker och att förslag lämnas till regeringen.

c. Årsmöte

Efter kallelse av styrelsen håller arbetsgivarkollegiet årsmöte under femte månaden i budgetåret.

Årsmötet skall, utöver vad som sägs i 8 § IAgV,

1. välja ordförande för mötet
2. välja protokollförare och två justeringsmän tillika rösträkna-re
3. fastställa röstlängd
4. fastställa om årsmötet är stadgeenligt utlyst
5. besluta om antagande och uteslutande av icke-obligatoriska medlemmar
6. ta del av Riksrevisionsverkets revisionsberättelse över Arbetsgivarverkets årsredovisning samt behandla styrelsens verksamhetsberättelse och därvid, efter att ha tagit del av de

två granskarnas bedömning, avgöra frågan om att godkänna styrelsens förvaltning för det gångna verksamhetsåret

7. besluta om verksamhetens inriktning för nästa verksamhetsår
8. fastställa medlemsavgiften för nästa verksamhetsår
9. efter förslag från valberedningen vart annat år förrätta val av hela styrelsen och på årsmötet mellanliggande år förrätta fyllnadval om detta erfordras
10. efter förslag från valberedningen inom styrelsen utse ordförande och vice ordförande
11. efter förslag från valberedningen fastställa styrelsens arvoden
12. förrätta val av valberedning
13. efter förslag från valberedningen förrätta val av två granskarer med uppgift att granska styrelsens förvaltning under innevarande verksamhetsår och inför årsmötet redovisa sin bedömning
14. behandla förslag från medlemmarna (inlämnas senast åtta veckor före mötet)
15. behandla förslag och information från styrelsen.

d. Extra möte

Extra möte kan inkallas

- av styrelsen eller
- av medlemmarna genom att minst tjugofem ledamöter i arbetsgivarkollegiet skriftligen begär detta hos styrelsen.

e. Kallelse, möteshandlingar m.m.

Till årsmötet utsänds kallelse minst fem veckor före mötet samt dagordning och andra möteshandlingar minst två veckor före mötet.

Kallelse till extra möte utsänds tillsammans med dagordning minst två veckor före mötet eller, om ärende fordrar skyndsam behandling, minst tre dagar före mötet.

Vid möten får beslut fattas endast i frågor som angetts på dagordningen och frågor som står i direkt samband med dessa.

Vid arbetsgivarkollegiets möten skall föras protokoll.

VALBEREDNINGEN

6 §

Valberedningen består av fem ledamöter ur arbetsgivarkollegiet varav en utses till ordförande.

Valberedningen skall till arbetsgivarkollegiet

1. lämna förslag på ledamöter i styrelsen bland myndighetscheferna inom eller utom arbetsgivarkollegiet
2. lämna förslag på ordförande och vice ordförande inom styrelsen
3. lämna förslag på arvoden till styrelsens ledamöter samt
4. lämna förslag till två granskare av styrelsens förvaltning bland myndighetscheferna inom eller utom arbetsgivarkollegiet

STYRELSEN

7 §

a. Sammansättning m.m.

Styrelsens sammansättning framgår av 9 § IAgV.

Ledamöterna i styrelsen skall vara myndighetschefer. Styrelsens sammansättning skall avspegla medlemmarna med avseende på sektortillhörighet och antalet anställda. En jämn könsfördelning skall eftersträvas. Ledamöterna väljs för en period av två år. Uppgiften som styrelseledamot är knuten till dennes befattning vid tidpunkten för valet.

Styrelsen är beslutför då minst åtta av styrelsens ledamöter är närvarande.

Styrelsen sammanträder, utöver vid av styrelsen beslutade sammanträden, efter kallelse av ordföranden eller generaldirektören. Sammanträde skall också hållas för att behandla viss fråga om minst fyra styrelseledamöter begär det.

Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll.

b. Uppgifter

Styrelsens uppgifter följer av 6, 8, 10, 13 och 14 §§ IAgV.

Styrelsen beslutar

- i frågor och förslag som arbetsgivarkollegiet eller generaldirektören hänskjuter till styrelsen,
- om interimistiskt antagande och uteslutande av ickeobligatoriska medlemmar,
- om indelning av medlemmarna i sektorer och utser ledamöter i delegationerna,
- om riktlinjer för förhandlingsverksamheten och övrig verksamhet,
- i förhandlingsfrågor och andra arbetsgivarpolitiska frågor av principiell natur eller av större ekonomisk betydelse,
- i frågor om lockout eller annan stridsåtgärd samt
- om avtal med generaldirektören om anställningsvillkoren.

Styrelsen skall till årsmötet avge verksamhetsberättelse, lämna förslag till verksamhetsinriktning, lämna förslag till medlemsavgift, lämna utlåtande över förslag från medlem samt lämna förslag till beslut i övriga frågor som skall avgöras av arbetsgivarkollegiet.

Styrelsens uppgifter i övrigt är att besluta om årsredovisning, delårsrapport och budgetunderlag samt om ev. åtgärder med anledning av Riksrevisionsverkets revisionsberättelse.

Styrelsen får, om verksamheten kräver det, lämna över uppgift som ankommer på styrelsen till generaldirektören.

GENERALDIREKTÖREN

8 §

Generaldirektörens uppgifter framgår av 11 § IAgV. Generaldirektören skall vid fullgörande av uppgifterna följa styrelsens riktlinjer.

TILLÄMPNING AV STADGARNA

9 §

Uppkommer skilda meningar mellan medlem och Arbetsgivarverket angående tillämpning av dessa stadgar skall frågan avgöras av arbetsgivarkollegiet.

ÄNDRING AV STADGARNA

10 §

För stadgeändring krävs minst 2/3 majoritet av avgivna röster eller beslut med enkel majoritet vid två på varandra följande ordinarie möten.

KRIG OCH LIKNANDE FÖRHÅLLANDEN

11 §

Om Sverige kommer i krig eller regeringen meddelat föreskrift enligt 2 § arbetsrättsliga beredskapslagen (1987:1262) gäller följande:

Om på grund av rådande förhållanden årsmöte inte kan hållas gäller för tiden intill dess hindret upphör och årsmöte åter kan hållas, att medlemmarnas avgifter skall betalas i enlighet med de normer som senast fastställts samt att utsedda styrelseledamöter kvarstår.